

Заснаваная ў 1906. Адноўленая ў 1991. Выходзіць у пятніцы

Суровы папа

Бэнэдыкт XVI лупцуе сьвет, што тоне ў грахах.

старонка 2

«Код да Вінчы»

Дэн Браўн на старонках «НН».

старонка 16

І толькі надпіс — «Мілавіца»

Проста фота

старонка 5

ВЕЧАРЫНА «НН»

Сьпявае Вольскі

Постамэрыканскі Вольскі выступіць на вечах «Нашай Нівы» 28 красавіка. **Старонка 3.**

РЭПАРТАЖ

Тэст прайдзены!

Стыльрэдактар «НН» адправіўся здаць тэст зь беларускай мовы. **Старонка 14.**

ПРЭЗЫДЭНТ-2006

Юры Дракахруст:

«Паўстаюць не галодныя, паўстаюць сытыя, якіх не пакармілі адзін дзень». **Старонка 12.**

ЛЯБІРЫНТЫ

Беларускі сьлед Леанарда

Род Нямцэвічаў сабраў у сваім маёнтку пад Берасьцем унікальную калекцыю. У 1915 годзе, перад прыходам немцаў, грузаны гэтым скарбам або рушыў у эвакуацыю і... растварыўся. Зьнік і ўнікальны альбом малюнкаў з працамі Леанарда й Антоніса ван Дэйка. Сьлед страчаных скарбаў прасачыў краязнавец Анатоль Гладышчук. **Старонка 15.**

ГУТАРКА

А ў «Дзеяслове» ўсё добра, панове

— насуперак зьнікненьню літаратуры з грамадзкага краявіду. Барыс Пятровіч — **старонка 2.**

У прагматычным ключы

Пошук і выкрыцьцё ворагаў — вось што адрозьнівала пасланьне Лукашэнкі да парлямэнту і народу Беларусі 19 красавіка ад дакладаў генсекаў на зьездах і пленумах КПСС. Праграмнаму выступу прэзыдэнта папярэднічалі вайсковыя вучэньні, а КДБ «да зьезду» выкрыла махлярства амэрыканскага дыплямата і ўвоз 200 тысячаў даляраў. **Старонка 3.** Чалавек з ружжом на фота: 12—15 красавіка на базе ўнутраных войскаў МУС прайшлі чарговыя паказальныя спаборніцтвы сярод спэцназаўцаў з мэтай выяўленьня падрыхтаванасьці да выкананьня «службава-баявых задач».

ЮЛІЯ ДАРАШКЕВІЧ

Агенства «Анёл»
падбор хатняга пэрсаналу

НЯНІ & ГУВЭРНАНТКІ

- ★ **Няні немаўляткам** (з мэдычнай адукацыяй);
- ★ **Няні-выхавальніцы** дзецям ад году (педагагічная адукацыя, мэтодыкі раньняга разьвіцьця);
- ★ **Гувэрнанткі** для дзяцей ад 3-х гадоў (замежная мова, музыка, танец, малюнак, падрыхтоўка да школы);
- ★ **Хатнія гаспадыні** ў дапамогу мамам (утульны дом і смачная ежа без турботаў).

8(017)226-50-31
8(029)750-14-11
e-mail: anel-info@tut.by

Права чалавека і нацыянальная сьвядомасьць

ААН асудзіла сытуацыю з правамі чалавека ў Беларусі. Прапануем вашай увазе высновы і рэкамендацыі Спецыяльнага дакладчыка па Беларусі камісіі ААН па правах чалавека Адрыяна Севярына.

Беларускае грамадства — закрытае і падкантрольнае. Спецыяльны дакладчык мяркуе, што, хоць Беларусь яшчэ ня стала сапраўднай дыктатурай, але наблізлася да гэтай мяжы. Беларускі рэжым аўтарытарны па сваёй прыродзе. Кіраўнік дзяржавы сьцьвярджае, што легітымнасьць ягонай улады грунтуецца на прамой сувязі з народам і таму не прызнае ні канстытуцыйных, ні прававых, ні інстытуцыйных абмежаваньняў. У межах такой сыстэмы

практычна не застаецца месца правам чалавека.

Беларусь — бюракратычная дзяржава, у якой няма паўнаважнай грамадзянскай супольнасьці і моцнай сярэдняй клясы. Замест гэтага вэртыкаль дзяржаўна-аўтарытарнага дыктатуры дзяржаўным бюджэтам у адпаведнасьці з вызначанымі прэзыдэнтам прыярытэтамі. Выкарыстоўваючы дзяржаўны бюджэт для дасягненьня сваіх палітычных мэтаў, прэзыдэнт апякуецца тымі, на каго распаўсюджваецца ягоная ласка. Паслушэнства астатняга насельніцтва дасягаецца рэпрэсіўнымі мерамі.

Працяг на старонцы 10.

Пабачымся ў Баранавічах і Лідзе

Рэдактар «ARCHE» Валер Булгакаў, паэты Андрэй Хадановіч і Зьміцер Бартосік пабываюць у Баранавічах увечары 26 красавіка і ў Лідзе ўдзень 27 красавіка. Даведкі ў Баранавічах праз тэлефон 029-767-20-37. Даведкі ў Лідзе праз тэлефон 029-686-63-60.

Вялікі спачын

Субота для чалавека ці людзі для суботнікаў? Рэфлексія Віталія Тараса.

Напачатку — гісторыя, якую раскажаў адзін мой малады калега і якую мне даўно карцела пераказаць. Адночы, калі яму было гадоў шэсць, ён прачытаў вядомы надпіс на франтоне гмаху, што ўтвараюць паўдугу на плошчы Перамогі ў Менску: «Подвиг народа бессмертен» (цытую, як прынята казаць, на мове арыгіналу). Малы запытаўся тады ў бацькі: «А што такое подзьвіг?» Той растлумачыў яму гэтую зьяву па-свойму — так, каб сыну было зразумела. Хлопчык запомніў словы ды прыгадаў іх праз колькі месяцаў, калі пайшоў у першую клясу. На адным з урокаў настаўніца спыталася ў першакляснікаў: «Што такое подзьвіг, дзеткі?» І вось наш герой у адказ прывёў татавыя словы: «Подзьвіг — гэта калі ты саступіш некаму сваё месца ў чарзе па каўбасу...» Бацька хлопчыка, зразумела, пажартаваў, не ўлічыўшы яго малага веку. На дварэ быў пачатак 80-х гадоў, і жарт мог мець ня самы лепшы працяг для бацькоў хлопчыка. Але ж, відаць, усё тады абышлося... Ды ня ў тым рэч.

Чэргі па каўбасу, таксама як па мяса, рыбу, муку, мыла і ўсё астатняе, самае неабходнае, дзякаваць богу, сёння амаль ніхто ня згадвае — прынамсі, у сталіцы. А лёзунг на плошчы Перамогі застаўся. І чарговы юбілей Перамогі сьвяткуецца гэтаксама, як дваццаць ці трыццаць гадоў таму. Вось і ленынскія камуністычныя суботнікі неяк непрыметна вярнуліся ў жыццё. І новае пакаленьне ўдзельнічае ў гэтым добраахвотна-прымуковым мерапрыемстве гэтаксама, як удзельнічалі камсамольцы — бацькі й дзяды цяперашніх бээрэсмаўцаў. Праўда, суботнікі ўжо не называюцца афіцыйна ні ленынскімі, ні камуністычнымі. Але ж сутнасьць «святая свабоднай працы», як яго некалі цынічна назвалі бальшавікі, засталася. Сутнасьць ня ў тым, што за 70 гадоў савецкай улады ў дзяржавы так і не знайшлося грошай на добраўпарадкаваньне гарадоў і вёсак.

Так званая рабоча-сялянская дзяржава ведала і ўжывала на практыцы дзясяткі розных іншых спосабаў рабаваньня рабочых і сялян. Былі і звышурочная праца, і працоўныя вахты, і зьбіраньне ўнёскаў на прафсаюзы, ДТСаАФ, ратаваньне на водах, у фонд міру ды розныя іншыя фонды. Само паняцьце «халывы», няма сумневу, нарадзілася ды ўвайшло ў савецкі побыт пад уплывам дзяржавы, якая пры кожнай нагодзе карысталася той самаю халывай — інакш кажучы, бясплатнай працай грамадзян на таго дзядзьку, ці — як тады казалі — за таго хлопца.

Імя якога, паводле анекдоту брэжнеўскіх часоў, усе ведалі. Але галоўнае, паўтаруся, заключалася ў іншым. Таксама як і дэманстрацыі працоўных, суботнікі паступова ператварыліся ў тэст на ляльнясьць уладам. Ня важна, колькі ты там зграбеш лісьця ці наламаеш асфальту, колькі наточыш дэталю на станку і колькі зь іх пры гэтым паламаеш з прычыны кепскага настрою або выпітых у гонар сьвята некалькіх шклян гарэлі. Важна, каб усе бачылі — ты ўдзельнічаеш у калектыўнай працы, выконваеш загады начальства — адным словам, крочыш правільнай дарогай разам з усімі.

Пры гэтым адбывалася свайго роду братаньне працоўных з начальствам (прынамсі, яго ніжэйшым і сярэднім зьвяном), якое пераадзявалася на некалькі гадзін у старыя штаны й пінжакі ня толькі для таго, каб сымбалічна пакласьці некалькі цаглін у агульную кладку, але ж і каб прынагодна выпіць разам з простым народам. Або два бакі заставаліся задаволены адзін адным. Праўда, у народзе была папулярнай байка пра варону, у якой выпаў сыр зь дзюбы, калі ліса ёй сказала, што хутка зноў будзе суботнік...

Іншым разам вышэйшае начальства неасцярожна спрабавала выкарыстаць суботнікі ў чыста ідэалогічных мэтах. На-

прыклад, аднойчы высокім рашэньнем працоўнымі днямі былі абвешчаны ня толькі «чырвоная субота», але ж наступная за ёй нядзеля, якая супала з праваслаўным Вялікаднем. У адказ праваслаўны люд агрызнуўся вершыкам: «Спасибо партии родной за любовь и ласку! Отобрала выходной, о...рала пасху!» А што ўжо казаць пра пачуцьці юдэяў,

Так званая рабоча-сялянская дзяржава ведала і ўжывала на практыцы дзясяткі розных іншых спосабаў рабаваньня рабочых і сялян.

якім працаваць у суботу забараняе рэлігія? Не, субота ў сацыялістычнай дзяржаве не патрэбна чалавеку, гэта людзі патрэбны ёй для суботнікаў.

Цяперашняе начальства, безумоўна, улічвае ўрокі мінулага. Цяпер ужо нікому ня прыйдзе да галавы сумяшчаць рэлігійныя (хаця чамусьці выключна праваслаўныя) сьвяты з суботнікамі. У астатнім жа сэнс іх застаецца ранейшы — гэта сьвята дзяржаўнага ахвярапрынашэньня. Прыносіць у ахвяру сваё жыццё ніхто нікога, вядома, не прымушае. Грамадзяне ахвяруюць уся-

го толькі сваім часам і грошыкамі. І ніхто зь іх не задаецца пытаньнем: куды ідуць іхнія падаткі?

З аднаго боку, з экранаў тэлевізараў грамадзянам увесь час настойліва раець: заплаці падаткі ды сылі спакойна! З другога боку, у дзень рэспубліканскага (яшчэ адно добра, здавалася, забытае савецкае слова) суботніку тым самым грамадзянам прапануюць забыцца, што камунальныя службы Менску ці якога хочаце іншага гораду існуюць за кошт падаткаплатнікаў — гэта значыць за іх уласны кошт. Падаткі й зборы, якія бяруць з гараджан і прыездных сталічныя ўлады, пералічваюць тут ня будзем — гэта асобная тэма. Але ж якасьць дарог нават у самым цэнтры гораду і пасья цялага году «навядзеньня парадку» пакідае жадаць лепшага. Гэта факт.

Былі й ёсьць, вядома, месцы, даглядаць якія нікога ня трэба ўгаворваць, — гэта могількі. На Радаўніцу, як і на Дзяды, прыйдуць людзі да родных магіл, пафарбуюць агароджы там, дзе яны ёсьць, пачысьцяць надмагільныя пліты й помнікі, пазьбіраюць сьмецьце, пасадзяць кветкі, туйкі або іншыя расьліны. І ніхто ня будзе рабіць з гэтага подзьвігу, ганарыцца зробленым альбо даваць справаздачы начальству.

Адметна, што сёлета 9 Траўня будзе якраз напярэдадні сьвята

нябожчыкаў — Радаўніцы. І хачелі б таго «ідэолягі Перамогі» або не, але на наступны пасья Дня Перамогі дзень будзе успамінаць ня толькі палеглых на вайне савецкіх воінаў і партызан... Памянаць будзе усіх. І ня толькі на Кургане славы ці ў Берасьцейскай крэпасці, на ўпарадкаваньне якіх афіцыйна пойдучь грошы ад суботнікаў, але ж і ў Курапатах, і ў іншых мясцінах, дзе пахаваны ахвяры сталіншчыны. На яе рахунку, між іншым, і сотні тысяч палеглых у першыя месяцы вайны салдат. Парэшткі многіх зь іх дагэтуль застаюцца неапазнанымі ў беларускіх балотах побач з парэшткамі нямецкіх жаўнераў.

Непарушны блёк камуністаў і беспартыйных — гэты адвечны савецкі міт хіба толькі за магільнай агароджай мае нейкі рэальны сэнс. І падзел на пераможцаў і пераможаных тут таксама быў і заўсёды будзе недарэчы. Няма магіл больш важных — тых афіцыйных мэмарыялаў, куды прыжджае начальства, каб перад тэлекамерамі ды фотаапаратамі ўскласьці кветкі да бронзавых помнікаў, ці тых, куды прыходзяць звычайныя людзі. Альбо не прыходзіць ужо ніхто, і яны зарастаюць травой. Усе магілы аднолькава важныя. Бо ўсе чакаюць сваёй чаргі — і начальнікі, і падначаленыя... У гэтай чарзе кожны рады саступіць сваё месца іншаму, ды не выпадае.

Нафта з Адэсы і Бродаў

Галоўнай тэмай нарады ў адміністрацыі Юшчанкі на мінулым тыдні было пытаньне працягу трубаправоду Адэса—Броды да польскага Плоцку і пампаваньне каспійскай нафты далей, да Балтыкі. Віктар Юшчанка зьвярнуўся да пастаўшчыкоў і пакупнікоў энэрганосьбітаў з прапановаю аб супрацоўніцтве зацікаўленых у гэтым транзыце дзяржаў. Праз адэскі тэрмінал каспійская нафта ў будучыні можа прыйсьці і ў Беларусь.

Згаданы палітычны праект ня мае пакуль інвэстара. Да канца траўня будзе выбрана фірма, якая за грошы Эўразьвязу падрыхтуе праект працягу трубаправоду з Украіны да Польшчы. Адначасова распачнуцца перамовы з плянаванымі інвэстарамі. У найлепшым выпадку нафта пацячэ па тых трубах у 2008 г.

Трубаправод Адэса—Броды быў збудаваны для пастаўкі ва Украіну і ў іншыя эўрапейскія дзяржавы сыравіны з радовішчаў басэйну Каспійскага мора, што не кантралююцца расейскімі фірмамі. Расейцы намагаліся гэтую ідэю «закапаць», каб ня страціць манополію на пастаўкі ў Эўропу.

Напрыканцы 2003 г. Польшча і Расея пры падтрымцы Эўразьвязу падпісалі дагавор аб пастаўцы і транзыце каспійскай нафты. Летась былія ўкраінскія ўлады, аднак, адмовіліся ад таго дагавору ды абвясцілі аб пагадненьні з Расеяй. Праз тры гады гэтым трубаправодам пампавалася б расейская нафта

з Чорнага мора. Перамога Юшчанкі адрадыла першапачатковы плян выкарыстаньня трубаправоду. Украінскі прэзыдэнт, дарэчы, лічыцца «бацькам» магістралі Адэса—Броды, збудаванай, калі ён быў прэм'ер-міністрам краіны (1999—2001).

Далейшае будаўніцтва трубаправоду дагэтуль спыняла негарагантанасьць паставак сыравіны ў Адэсу. У панядзелак Юшчанка запэўніў, што нафта будзе.

Пакуль будучых магчымых пастаўшчыкоў каспійскай нафты ў Адэсу некалькі. Апошні некалькі год сярод іх вылучаецца амэрыканскі канцэрн *Chevron Texaco*, які эксплуатауе вялікія радовішчы ў Казахстане.

Калі ж трубаправод не дацягнуць да Плоцку, Украіна мае іншы сцэнар. Юшчанка намякнуў пра магчымасьць будаўніцтва нафтапрапарцоўчага заводу ў Бродах (Львоўская вобласць).

Руслан Равяка

Прэзэнтацыя новай калекцыі сподняга кампаніі «Мілавіца» ў Палацы Рэспублікі 19 красавіка. Прэзэнтавалася калекцыя купальнікаў і новая «Калядная калекцыя» парадна-выхадной бялізны. За паказам сачылі каля пяцідзсяці журналістаў.

дзейны нафтаправод

нафтаправод Адэса—Броды

заплянаваныя нафтаправоды

ЮЛІА ДАРАШКЕВІЧ

ГАСПАДАРКА СЬЦІСЛА

Яшчэ адзін падатак на людзей

У «жыроўках» зьвявіцца дадатковая графа — зямельны падатак. Пачынаючы з красавіка, плаціць яго будуць жыхары шматпавярховак. Памер падатку будзе вылічвацца наступным чынам: плошчы, якія займаюць дамы, разьмешчаныя на тэрыторыі адной жыллёва-эксплуатацыйнай службы, будуць складзены, разлічана агульная сума падатку, а потым падзелена на колькасць кватэр. У сярэднім сума падатку на

кватэру складзе ад 100 да 250 рублёў штомесяц.

Тэкстыльныя абдымкі

Урад зьменшыў на 20—40% стаўкі мытнай пошліны на турэцкі тэкстыль. Гэта крок у адказ на тое, што Анкара павысіла квоты на пастаўку беларускага тэкстылю ў 2,2—3,7 разу. Такім чынам, Беларусь мае права прадаць у Турцыю да 250 тон баваўны, 1100 тон ільну, 50 тон воўны. Вялікую частку тэкстылю, імпартаванага з Турцыі ў Беларусь, будзе складаць вопратка.

Экспурсіі без сэртыфікату

Абавязковая сэртыфікацыя экскурсійных паслуг часова адменена. Сёлета мусяць прайсьці абавязковую сэртыфікацыю ўсе тураператары, а налета — усе турагенцтвы (фірмы, якія перапрадаюць гатовыя туры). Плянавалася, што сёлета на права праводзіць экскурсіі таксама спатрэбіцца сэртыфікат, але Нацыянальнае агенцтва па турызьме вырашыла інакш: не падрыхтавана нарматыўная база.

Новыя паслабленьні прадпрымальнікам

Нацбанк прапанаваў камэрцыйным банкам палегчыць працэдуру выдачы крэдытаў індыўідуальным прадпрымальнікам. Будзе спрошчана працэдура афармленьня крэдыту ды скарачаны тэрмін выдачы грошай. Плацежаздольнасьць прадпрымальнікаў будуць разлічвацца гэтаксама, як і плацежаздольнасьць фізычнай асобы, а вяртаць крэдыт можна будзе гатоўкай у касу банку.

Новыя вагоны

Менскі мэтрапалітэн

набудзе шэсьць новых цягнікоў на \$12,8 млн. Кіраўніцтва мэтро замовіла па тры саставы мыцішчанскаму «Мэтравагонмашу» ды Санкт-пецярбурскаму «Вагонмашу». Новыя паязды будуць езьдзіць па Аўтазаводзкай лініі.

Без прэтэнзій

Падаткавікі адклікалі прэтэнзіі на \$13 млн да «Захад-Транснафтапрадукту». Даччынае прадпрыемства расейскай кампаніі «Транснафтапрадукт» падпала пад падазрэнне ў лютым, бо нібыта займалася гаспадарчай дзейнасьцю без

рэгістрацыі. Падатковая інспэкцыя Мазыра не паведамляе прычыны адкліканьня судовых пазоваў. Кіраўніцтва «Захад-Транснафтапрадукту» зазначае, што пытаньне было вырашана «на прынцыпова іншым узроўні».

АК, АФН, Інтэрфакс

КУРСЫ ВАЛЮТ

на 21 красавіка:
1 амэрыканскі даляр — 2 152 рублі.
1 эўра — 2 806,32 рубля.
1 латвійскі лат — 4 032,61.
1 літоўскі літ — 812,26.
1 польскі злоты — 673,31.
1 расейскі рубель — 77,62.
1 украінская грыўна — 415,22.
Паводле Нацбанку

Усім у кіно

Ленінскія словы аб тым, што, «пакуль народ непісьменны, найважнейшымі з усіх мастацтваў для нас ёсць кіно і цырк», зноў сталі актуальнымі ў Беларусі. Праўда, за савецкім часам, калі паўсюдна ганарыліся, што наш народ — самы чытаючы ды разумны ў сьвеце, пачатак ды канец сказу адсякаліся. Астатнія словы віселі на кумачы ледзь не над усімі экранамі гарадзкіх кінатэатраў ды вясковых клубоў. Аднак і сёння, прынамсі, што тычыцца Воршы, дзе няма ні тэатру, ні філярмоніі, а заезджы цырк з Адэсы забяўляе публіку дрэсіраванымі вожыкамі (узімку?!), кіно па-ранейшаму застаецца найважнейшым з мастацтваў.

Некалі пра горад жартавалі, што ў ім тры турмы і адзін кінатэатар. Цяпер турмаў засталася дзьве, а кінатэатар «Перамога» быў рэканструяваны нядаўна ў гарадзкі цэнтар культуры, дзе для аматараў кіно засталася адна зала. Цяпер сюды прымусова прыводзяць школьнікаў ды навучэнцаў ПТВ на прагляд сучасных беларускіх фільмаў. Напярэдадні 60-годзьдзя Перамогі арганізатары ды выхавальнікі навучальных устаноў атрымалі прадпісаньне наконт абавязковага прагляду карціны «Вам — заданьне», адным з аўтараў сцэнару зьяўляецца сэнатар Мікалай Чаргінец. Тым ня менш, дырэктарка аршанскага кінатэатру запэўніла глядачоў мясцовага тэлебачаньня, што гэтая стужка значна лепшая за блякбастэр «У жніўні 44-га...» Міхаіла Пташука. Чаго ня зробіш дзеля выкананьня фінансаванага пляну ды ідэалогічнага загаду зьверху.

Адпачынак ёсць, культуры няма

Восемдзясят мільёнаў рублёў выдаткавана сёлета на добраўпарадкаваньне гарадзкога парку культуры і адпачынку ў Воршы. Рэканструкцыя парку, якому споўнілася ўжо 130 год, пачалася два гады таму. Ад колішняга парку «ў ангельскім стылі» застаўся адзін вялізны дуб. Большую частку паркавай плошчы забрукавалі шэрай бэтоннай пліткай. Асобныя ўчасткі цяпер нагадваюць пляцоўкі для пасадкі НЛА. Дэмантаваныя старыя дзіцячыя атракцыёны, на новыя ва ўладальніка парку прадпрыемства «Арыён» грошай няма. Між тым, парк застаецца ўлюбёным месцам адпачынку моладзі. На жаль, культуры некаторым маладзёнам не стае. Лаўкі, на якія яны залазяць з нагамі, ужо не аднойчы рамантаваліся. Пасьля выхадных ды сьвятаў тут застаюцца цэлыя горы сьмецьця. Няўтульна адчувае сябе тут брацкая магіла ў цэнтры парку, у якой пахаваныя 112 савецкіх воінаў, якія загінулі ў апошнюю вайну. Дарэчы, у былым езуіцкім

Прыпяць разьлілася. Жанчына мые бялізну.

кляштары, да муруў якога падыходзіць парк, у 1941—1944 г. была турма для васнапалонных, таму на прылеглай да парку тэрыторыі былі пахаваныя тысячы ахвяр нацыскага тэрору. Ёсць меркаваньне, што ня ўсе яны былі потым перапахаваныя. Але цяпер тут альпійскія горкі.

Яўген Жарнасек, Ворша

Полацкі вундэркінд

10-гадовая Вольга Сарока стала ляўрэаткай у намінацыі «Інструментальная музыка» на II Міжнародным фестывалі-конкурсе «Адкрытая Эўропа», што днямі прайшоў у Маскве. За перамогу ў такім прэстыжным конкурсе навучэнцы полацкай дзіцячай школы мастацтваў па клясе скрыпкі прыйшлося змагацца з музыкамі векам да 25 гадоў. Аднак менавіта Вользе дастаўся дыплём за першае месца і прыз ляўрэата. Журы, праслухаўшы конкурснае выступленьне палачанкі, адзначыла майстэрства дзяўчынкі аплядысмантамі. Вучні настаўніцы Людмілы Лагачовай, якая выкладае і ў Вольгі, некалькі дзясяткаў разоў заваёўвалі дыплёмы ляўрэатаў на абласных, нацыянальных і міжнародных конкурсах скрыпачоў.

Васіль Кроква, Полацк

Карціны на продаж

Адзел культуры Крычаўскага райвыканкаму абавязуў настаўнікаў мясцовай

мастацкай школы выставіць на продаж па 14 сваіх работ. Грошай выкладчыкам не заплацяць. Паколькі ў школе на стаўцы знаходзіцца 12 настаўнікаў, выходзіць, што ў найбліжэйшы час 168 мастацкіх твораў можна будзе прыдбаць у адмысловым магазіне-салёне, што разьмяшчаецца ў памяшканьні краязнаўчага музэю. Выручаныя грошы паступяць у распараджэньне адзелу культуры. Апроч таго, настаўнікі мусяць штомесяц выстаўляць у краме па дзьве новыя работы. «Стваральнік пад прымусам немагчыма. Гэта брыдка», — заявіў адзін з настаўнікаў, які, паводле старой беларускай традыцыі, пажадаў застацца інкогніта.

Пацёмкінскі дах на ремонт

На Крычаўскім палацы XVIII ст., пабудаваным фаварытам расейскай імператрыцы Кацярыны II князем Пацёмкіным, разабралі дах. Робіцца гэта ў рамках праграмы рэканструкцыі адзінага ў раёне помніка архітэктуры, што захаваўся да нашых дзён. На ўсю праграму сёлета выдзелена 400 млн руб. Бянтэжыць хіба наступная акалічнасьць. За рэканструкцыю палацу, якім перад 1917 г. валодаў прадстаўнікі аднаго з найзаможнейшых родаў у Беларусі Галынскія, браліся не аднойчы. І папярэднія высілкі

ні да чаго не прывялі. Шторы не стабільнае фінансаваньне рэстаўрацыйных работ завяршалася кансэрвацыяй і далейшым заняпадам архітэктурнага помніка. Вось і цяпер праца выдзецца марудна, і некалькі дзён ападкі бесьперашкодна трапляюць у залі, па якіх стагодзьдзе таму хадзілі мясцовыя магнаты.

Крычаў на парозе дэмаграфічнага выбуху

На Крычаўшчыне расьце колькасць новых шлюбаў і нараджальнасьць. Паводле слоў начальніка ЗАГС Крычава Сьвятланы Сьвадкоўскай, у першым квартале пабрацца шлюбом пажадалі 45 пар, за аналягічны пэрыяд 2004 году — 37 пар. С.Сьвадкоўская мяркуе, што рост шлюбаў зьвязаны з тым, што мінулы год быў высокасным, які, паводле народных прымет, неспрыяльны для стварэньня сям'і. Тым часам сёлета ў першым квартале нарадзілася 117 дзяцей, тады як летась за студзень—сакавік — 85. Штодня ў раёне зьяўляецца на сьвет у сярэднім па тры маленькія чалавечкі за дзень. Сярэдні век мацярок — 21—23 гады.

Андрэй Пархоменка, Крычаў

Мэцэнат Канаплёў

З ініцыятывы сьпікера палаты прадстаўнікоў у сталічным выдавецтве «Тэхналегія» мае выйсьці кніга бяльніцкіх

паэтаў. На старонках выданьня будуць зьмешчаны творы трыццаці літаратараў. Гэта ўжо будзе трэцяя паэтычная кніга, да выданьня якой спрычыніўся сп.Канаплёў. Зьмест першых дзвюх склалі вершы круглянцаў і шклаўчан.

Базыль Ліцьвіновіч,
Бяльнічы

Вандалізм дабраўся да Круглага

У райцэнтры адбыўся першы выпадак вандалізму. Зламаныя скралі агароджу зь «нержавейкі» з магілы салдата, што загінуў пры выкананьні вайсковага абавязку. Бацькі, якія страцілі адзінага сына, у шоку. Міліцыя паабяцала знайсьці зладзеяў, а таксама выдзяліць старым мэталічным трубы для рамонту агароджы.

Зінаіда Міленчанка,
Круглае

Кнігі для чарнобыльскіх раёнаў

На Гомельшчыне сябры незарэгістраванай грамадзянскай ініцыятывы «Партнэрства» сабралі ў рамках акцыі «Дапаможам справай!» пад тысячу кніг для жыхароў раёнаў, пацярпелых ад чарнобыльскай катастрофы. Найбольш кніг сабрана ў Гомелі, Сьветлагорску і Мазыры. Большасць выданьняў прынеслі простыя людзі, частку падарыў Гомельскі ўнівэрсытэт імя Ф.Скарыны.

Раман Дзяржынскі, Гомель

А ў «Дзеяслове» ўсё добра, панове

Працяг са старонкі 2.

Гэта маладыя людзі зь іншай эрудыцыяй і ад самага пачатку — з зусім іншымі арыенцірамі.

«НН»: А ў чым гэта больш заўважаецца — у прозе ці ў паэзіі?

БП: У прозе, хоць празаікаў меней (20—30%), так было заўсёды. Большасць пачынае зь вершаў. У рубрыцы «Дэбют» у нас заўсёды канкурэнцыя сярод паэтаў. З маладых наватараў-паэтаў хацеў бы назваць Цемрыка Вялета — менскага школьніка. З прозы можна згадаць ляўрэата прэміі «Залаты апостраф» Усевалода Сьвєбураку.

«НН»: Наколькі супадае кола маладых творцаў, якія друкуюцца ў «Дзеяслове» і ў холдынгавых выданнях? Старэйшыя пісьменьнікі — Брыль, Гілевіч — ад супрацоўніцтва з холдынгам адмовіліся...

БП: Мы друкуем усіх незалежна ад палітычных і мастацкіх прыхільнасцяў. Нельга іх дзяліць на групы. Хай маладыя пішуць, самі выбіраюць, дзе друкавацца. У іх павінна быць магчымасць выбару.

Трэба ствараць беларускія школы

«НН»: За мяжой літаратарам дапамагаюць фонды, ёсць розныя прэміі. У Беларусі засталася толькі адна Дзяр-

жаўная літаратурная прэмія, а недзяржаўныя маюць сымбалічнае значэнне...

БП: Так, у Расеі, Польшчы, Швэцыі дзяржава дапамагае літаратурна-мастацкім выданням. А гэтыя выданні супернічаюць між сабой, каб атрымаць ад яе грант. На Захадзе развіта сыстэма мэцэнатства, а ў нас такіх людзей няма. Беларуская мова — і тым больш літаратура — нібы знаходзіцца ў апазыцыі да ўлады ды аўтаматычна залічаецца ў апазыцыянеры — у тым жа самым абывацельскім разуменьні. І сёння калі мэцэнаты дапамагаюць беларускім літаратарам выпусціць кніжку альбо даюць грошы на часопіс, выходзіць, што яны працуюць супраць улады. Калі ў некага зьявіцца жаданьне гэта зрабіць і даць грошы на выпуск кнігі, заўтра да яго прыйдзе падатковая інспэкцыя. І некаторыя з прадпрымальнікаў, якія спачуваюць беларушчыне, баяцца даваць грошы.

«НН»: Для каго ў такой сытуацыі піша літаратар — для нешматлікіх чытачоў ці для сябе?

БП: Ня буду казаць пра іншых: я заўсёды пісаў для сябе, не разлічваючы на тое, што творы будуць некалі вядомыя ці папулярныя. І гэта нармальна. На Захадзе літаратары даўно ўжо не жывуць зь літаратуры. Зь яе там жыве толькі зь дзясяткаў аўтараў — самых папулярных.

«НН»: Ці трэба ў такім разе нам масавая літаратура? Многія лічаць, што

маскульт абудзіць цікавасць да беларускай літаратуры. Але ня так даўно ў «ЛіМе» паэтка Наталья Капа заявіла, што беларускай літаратуры трэба прынышова не арыентавацца на масавага чытача.

БП: У нашай літаратуры ёсць усё! Трэба ствараць беларускія школы, ВНУ і ствараць беларускага чытача. Не пісьменьнік павінен арыентаваць чытача, а чытач — пісьменьніка. У нас ёсць масавая літаратура. Праўда, сёння яна пішацца па-расейску для расейскага рынку. Трэба будзе — заўтра яны пераарыентуюцца і будуць пісаць тое самае для беларускіх чытачоў. Але пакуль у нас няма чытача на беларускай мове. Каб быў масавы чытач — трэба беларускія школы, ВНУ... Маленькая Літва не камплексуе ад таго, што ня мае сваёй Марынінай: яна бярэ і перакладае Марыніну на літоўскую. У Літве ў кнігарнях практычна няма кніг не на літоўскай мове. Уся сусветная клясыка — па-літоўску, усе бэстсэлеры — па-літоўску. Мяне здзівіла літоўскае радыё: чую знаёмых расейскія гіты, але — па-літоўску! Няўжо гэта Кіркораў па-літоўску засьпяваў? Не, літовец! Але — дакладна падабраны голас пад кіркоўскі гіт, які гучыць сёння на беларускіх FM-станцыях. Яго і ў Літве круцяць, але літоўцы пераклалі, іх сьпявак прасьпяваў — і расейская папса гучыць у Літве па-літоўску. Тое ж і зь літаратурай...

«Дзеяслоў» — часопіс гваздоў

«НН»: Якія творы можна будзе ўбачыць у найбліжэйшым, 15-м, нумары?

БП: Многія здзівяцца, пабачыўшы там зноў творы Васіля Быкава. Здавалася, цэлы год друкавалі яго спадчыну. Але гэтым разам будуць зьмешчаны біяграфічныя запісы пісьменьніка, зробленыя ім у 1993-м ад рукі. Сшыткі засталіся ў Беларусі, і, калі аўтар пісаў «Доўгую дарогу дадому», гэтымі запісамі не карыстаўся. Хоць яны ў нечым паўтараюць кнігу, гэта самастойны твор.

Друкуем два інтэрвію. Першае — зь Сяргеем Запрудзікам пра старую праблему: якім правапісам карыстацца — «тарашкевіцай» ці «наркамаўкай»? Гутарка дыскусійная ў рамках абмеркаваньня, прапанаванага камісіяй па распрацоўцы варыянтнага правапісу. Другая гутарка — з чэскай дыськдэнткай Пятрушкай Шуэстравай, якая параўноўвае сытуацыю ў Чэхаславакіі пасля 1968 г. зь сёньняшняй беларускай і разважае на тэму, ці варта супрацоўнічаць інтэлігенцыі з уладай.

Зь перакладнага стараемся даваць тое найлепшае, чаго сёння бракуе беларускай літаратуры. Мы хацелі б, каб аўтары былі больш сьмялейшымі ў творчасці.

«НН»: Ці не занадта эклектычны зьмест «Дзеяслова»?

БП: Мы прывыклі да нейкага падзелу: «Польмя» — для старэйшага пакаленьня, «Малодосць» — для сярэдняга, «Крыніца»

ДЗЕ ВАРТА БЫЦЬ

Вялікая выстава твораў выдатнага графіка XX ст. Яўгена Куліка адкрылася на сядзібе БНФ. Выстава называецца «Памяць». На фота: Алесь Марачкін радуецца пасьмяротнай выставе сябра. Усе ахвотныя запрашаюцца на Варвашэні, 8. Уваход вольны.

ДЫСКАГРАФІЯ

Аміна

«Аміна». Група «Мадэра хард-блюз». (р) «Мадэра хард-блюз», 2004

Другі альбом менскай групы, якая дэбютавала пад нейкім не зусім разумелым лэзунгам «Настоящий русский блюз». «Мадэра» сапраўды пару разоў наведала Расею, выступіла на фэстывалі і ў клябах Уладзімеру, Казані, Масквы, мела вельмі прыемны прыём, асабліва ў Маскве, але расейскай групай так і не зрабілася. Музыкі даволі добра запатрабаваныя ў Беларусі, часта выступаюць і зьбіраюцца пару-тройку найбольш ударных гітоў прадставіць на беларускай мове. Так што лэзунг той, відаць, варта лічыць састарэлым.

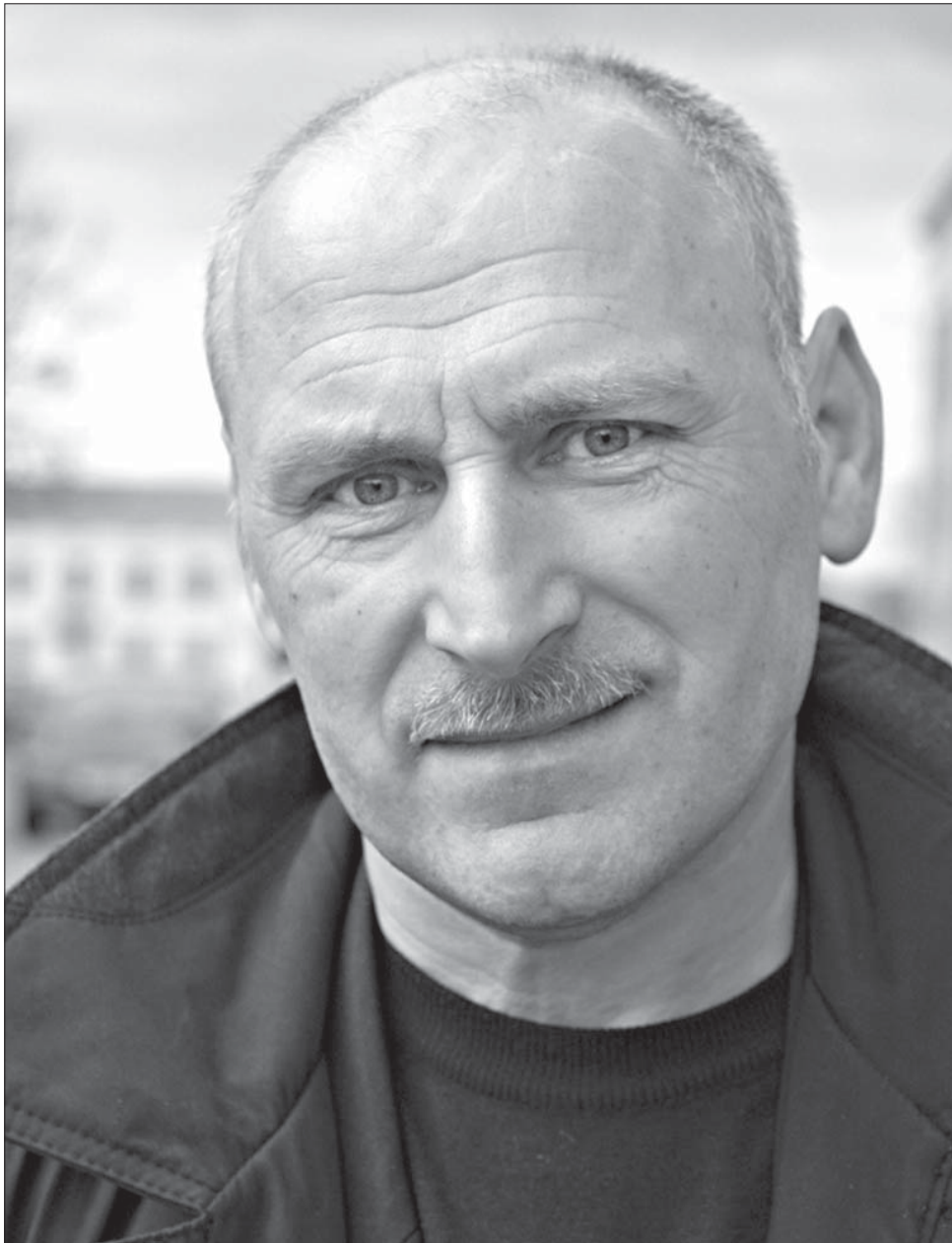
Што паказвае альбом «Аміна»? Па гучаньні ён больш мяккі ў параўнаньні з дэбютным. Сярод безумоўных гітоў — «Гуляй, душа», «Вампір», «Піва», «Я ахоўваю свой

спакой». З гледзішча мэлёдыкі рэпэртуар альбому больш разнастайны, а па стылістыцы — больш рыхлы. На жаль... Цяжка сказаць, што паўплывала на гэта, але група крыху пашырыла стылёвыя межы, а таму ў альбоме сустракаюцца ня толькі ўласна блюзы, а хутчэй, і проста песні, звязаныя з блюзам толькі агульнай атмасфэрай, гучаньнем інструмэнтаў. Хоць, бяспрэчна, выконваюцца ўсе без выключэньня творы дасканала, адпрацавана да апошняга штрышка.

Ня ведаю, колькі гэта адпавядае палітыцы групы, поглядам яе лідэра Юр'я Міхайлава, але для стварэньня падобных праграм не пашкодзіла б час ад часу запрашаць на запіс асобных музыкантаў зь іншых калектываў. Гэта пашырыла б гукавую палітру, расквэціла б рэпэртуар. Цяпер сам Міхайлаў супрацоўнічае падчас запісаў з Андрэем Плясанавым і, колькі вядома, рупіцца ўвасобіць нешта зь легендарнай беларускай рок-музыкі Вольгай Аліпавай, чый голас і дагэтуль можна лічыць узорам для перайманьня.

Што да «Мадэры», дык у канцы траўня запланаваны выступ групы на фэстывалі «Ноч блюзу» ў Польшчы ў адным канцэрце са слаўтай брытанскай групай «Ten Years After».

Мадэрновы СЛУХАЧ

Барыс Пятровіч — рэдактар «Дзеяслова».

— для новага. Але, як аказалася, у адным нумары могуць друкавацца Брыль, Гілевіч і Вішнёў. У нас можа быць рэалістычны твор і побач — постмадэрновы. Старэйшы, можа, запнецца, чытаючы твор маладога аўтара, але пачытае свайго аднагодка і маладзейшага пісьменьніка, што піша ў рэалістычнай манеры. Маладзейшы будзе чытаць тое, што яму падабаецца.

Калі мы рабілі «Польмы», ставілі задачу, каб у кожным нумары быў «гвозд». Калі ў нумары ёсць творы Быкава — гэта

«гвозд», творы Брыля — «гвозд», вершы Барадзіла — «гвозд»... У «Дзеяслове» такіх «гваздоў» — зь дзясятка. Нехта купіць часопіс, каб пачытаць новыя творы Брыля ці Някляева, другі — дзеля твораў Хадановіча або Вішнёва.

«НН»: Ці ёсць ідэя выдаваць «Бібліятэчку «Дзеяслова»?

БП: Гэта наша мара зь першых нумароў! Але пакуль мы ня можам стаць на ногі так, каб дазволіць выдаваць яшчэ і кнігі. Праўда, на ўзроўні дамовы ёсць

практ: мы пачнём выдаваць «Бібліятэчку «Дзеяслова» сумесна з «Вострай брамай» Сяргея Дубаўца. Першая кніга — зборнік Тацяны Сапач.

На маё пакаленьне трапіў няўдзячны час: у нас ёсць саракагадовыя літаратары — аўтары адной кнігі! Летась пайшоў з жыцця Аляксей Асташонак: яго першая і апошняя кніжка выйшла ў 1989 г. Больш за 15 гадоў бяз кніг для празаіка — гэта сьмерць пры жыцці! У Аляксея Наварыча выйшлі дзве кніжкі прозы — у 1988 і 1989 г. 15 гадоў бяз кніг, і гэта ў самым росквіце. У Андрэя Федарэнкі апошняя кніга «дарослай» прозы выйшла ў 1994 г. (праўда, выдаваліся дзіцячыя). І гэта пісьменьнік, якому толькі сорок! Такіх прыкладаў вельмі шмат у нашай літаратуры.

Палітычна нецэнзурныя словы

«НН»: Для рэдкалегіі «Дзеяслова» ёсць нейкія ўнутраныя абмежаванні ў выбары твораў: гэта мы друкуем, а гэта — не, бо гэта парнаграфія і г.д.?

БП: Мы не друкуем матэрыялы шавіністычныя, чалавеканенавісьніцкія. Што тычыць парнаграфіі... Для пачатку трэба, каб такія творы зьявіліся ў літаратуры, тады іх можна будзе друкаваць альбо не друкаваць.

У №6 друкавалася апавяданьне В.Мудрова, дзе ўжываліся нецэнзурныя словы — стаяла першая літара і шматкроп'е. За гэта часопіс забаранілі прадаваць у кнігарнях «Белкнігі»: нібыта быў ліст ад вэтэранаў. Але гэта агульнапрынятая норма ў літаратуры: шматкроп'е. Дзіўна было пачуць такую прэтэнзію з боку «Белкнігі». Побач зь «Дзеясловам» на паліцах кнігарняў ляжалі кнігі Сарокіна, Ерафеевых (і Віктара, і Венядзікта), дзе ўсе гэтыя словы друкуюцца без скаротаў, бяз кропак. І іх ніхто не забараняе. Мяркую, ліст ад тых цнатлівых «вэтэранаў» ня быў прычынай. Тут чыста палітычная цензура. І, хутчэй за ўсё, гэта адбылося таму, што мы друкавалі творы Быкава.

Усе чакалі прымірэнчага кроку Лукашэнкі

«НН»: Ці не пагоршыцца становішча СБП пасля таго, як яе кіраўнік А.Пашкевіч падпісаў зварот аргкамітэту руху «Воля народу» і як далей разьвіваецца сытуацыя вакол Дому літаратара?

БП: Напачатку экскурс у гісторыю. Калі Пашкевіч у 2002-м абраў старшынём СБП, у інтэрвію ён казаў, што Саюз гатовы на пэўных умовах да супрацоўніцтва з уладай. З другога боку таксама быў дадзены сыгнал: прэзідэнт сказаў, што не пакрыўдзіць маладога старшыню і дапаможа. Але далей гэтых словаў справа не пайшла.

Пісьменьнікі страцілі Дом літаратара яшчэ да Пашкевіча і Іпатавай — пры Зуёнку. У Расеі, Украіне ці Літве маёмасьць саюзаў пісьменьнікаў засталася пры грамадзкіх арганізацыях. Сёньня ў Расеі пяць саюзаў пісьменьнікаў, і ўсе маюць сваю маёмасьць і з дапамогай яе выжываюць у рынкавых умовах. Ва ўкраінскага Саюзу пісьменьнікаў, які ўвесь час быў у апазыцыі да ўлады і пры любой магчымасьці крычаў «Кучму — гець!», ніхто маёмасьці не забіраў.

Увесь час ішла гаворка, што нам вернуць маёмасьць ці хаця б адзін паверх. Усе чакалі прымірэнчага кроку з боку ўладаў. Зразумела, што ў будаўніцтва Дому літаратара ўкладзеныя ня толькі грошы дзяржавы, але і сродкі пісьменьнікаў — Літфонду... Мэбля і ўвогуле начыньне Дому, набытыя некалі на пісьменьніцкія грошы, скарыстоўваюцца новымі гаспадарамі і арандатарамі па сёньня. Значыць, калі не на ўвесь Дом, дык на яго частку СБП мае права! Аднак ніякіх крокаў з боку ўлады мы не дачакаліся. А праблемы тым часам нарасталі, як сьнежны камяк, з восені 2002 г., калі ад нас запатрабавалі аплата арэнды памяшканьняў. Гэтыя патрабаванні паўтараюцца штогод. Дарэчы, Літфонд, які ўзначальвае сэнатар Чаргінец, ужо высяляюць: загадалі вызваліць адзін з пакояў...

«НН»: Чаго чакаць у далейшым?

БП: Горш, чым ёсць, ужо ня можа быць. Чаго яшчэ пісьменьнікам і старшынё Саюзу баяцца? Што мы можам пакінуць гэты будынак? Дык мы і так у ім на птушыных правах. У кожны момант могуць прыйсьці і гэтак памяшканьне апячатаць, незалежна ад таго, ці ўдзельнічае Аляксей Пашкевіч у палітыцы, ці не. Як грамадзянін ён можа гэты рабіць. Дзе напісана, што як пісьменьнік (тым больш — як старшыня Саюзу!) ён не павінен удзельнічаць у грамадзка-палітычным жыцці краіны? І чаму ўлада павінна з гэтай прычыны перашкаджаць працы іншых сяброў арганізацыі?

Гутарыў Адам Воршыч

Вайна зь беларускай рок-музыкай

Канцэрт «Крамы», запланаванага на 27 красавіка, ня будзе. Яго забаранілі, як і канцэрт «Нэйра Дзюбэлю» тры тыдні таму.

На канцэрт 27-га «Крамы» ў менскім клубе «Рэактар» накладзена табу — пасля папярэдняй згоды арганізатарам імпрэзы адмовілі ў яе правядзеньні. Упраўленьне культуры Менгарвыканкаму ня выдала арганізатарам гасцёрльнага пасьведчаньня без тлумачэньня прычын. «Для мяне гэта не было нечаканасьцю. Маральна да такой хады падзей я быў падрыхтаваны», — пракамэнтаваў навіну Ігар Варашкевіч. Дырэктар групы Павал Кашырын кажа, што адбылася даволі дзіўная рэч, бо ён неаднаразова ўзгадняў пытаньне правядзеньня канцэрту з кіраўніцтвам клубу. Але засьцерагчыся не ўдалося: «Мы быццам паразумеліся з «Рэактарам», нават рэклама ў мэтро зьявілася...»

Удзельнікі «Крамы» знаходзяцца цяпер у тым жа стане, што і музыкі

з «Нэйра Дзюбэлю» два тыдні таму — канцэрт якіх таксама забаранілі.

Ігар Варашкевіч з жалем жартуе: «Можа, назвацца «Хронікамі доктара Вараша»?» Варьянт з правядзеньнем канцэрту пад іншай назвай таксама разглядаўся. Была нават ідэя часова вярнуць ранейшую назву групы — «Рокіс», аднак ужо кіраўніцтва клубу не пайшло на гэта. «Я іх выдатна разумею: рызыкаваць ім у такіх умовах не выпадае», — гаворыць П.Кашырын.

Хадзілі чуткі, што канцэрт 27-га будзе разьвіталым для «Крамы». Як высветлілася, Варашкевіч плянаваў разьвітацца з старой праграмай і абвясціць новы этап у жыцці групы.

Падобна, што беларуская рок-музыка камусьці моцна замінае...

Сяргей Будкін

АНДРЭЙ ЛІНКЕВІЧ

СЬЦІСЛА

Гледачы — за беларускую песню

На I фэстывалі аўтарскай песні ў Гомелі прызглядзіць сымпатыі атрымала Вольга Казанцава зь Віцебску. З васьмідзесяці бардаў на фэсьце па-беларуску сьпявала толькі яна ды Зьміцер Вінаградаў з Гомелю. Вядомых беларускамоўных аўтараў-выканаўцаў (Шалкевіча, Камоцкага ці хаця б гамельчанку Вальжыну Цярэшчанку) арганізатары не запрасілі.

Беларускія дні ў Кракаве

У Кракаве 19—23 красавіка праходзяць Дні беларускай культуры. Сярод удзельнікаў — рэдактар часопісу «Arche» Валер Булгакаў, намесьнік рэдактара «НН» Андрэй Скурко, аўтары «НН» Андрэй Хадановіч і Зьміцер Бартосік. Польскіх беларусаў прадстаўляюць Юрка Хмялеўскі (рэдактар «Часопісу»), Яўген Вапа (рэдактар газэты «Ніва»). Лекцыю «Адкрываньне беларускай гісторыі» падрыхтаваў Алег Латышонак. Музыка рэпрэзэнтаваная Вайцешкевічавым гуртам «WZ-Orkiestra», гарадзёнскім калектывам «Канкан», дуэтам «4 і 8». Сучаснае кіно Беларусі й пра Беларусь прадстаўляюць «Акупацыя. Містэрый» Андрэя Кудзіненкі, «Партызанская школа», «Пагоня за праўдай», «Чарнобыльцы» і «Апошні дыктатар Эўропы» Юркі Каліны, «Дажынкі па-беларуску», «Графіці й кроў» ды «Іканастас і музыка» Мікалая Ваўранюка, «Жывём на краі» Віктара Асьлюка.

АВ

Працэс ёсьць

Працяг са старонкі 3.

Гэтае ўдакладненне было не-выпадковым: на канфэрэнцыі зьявіўся кандыдат-неспадзяванка. Юрыст зь Менску Мікалай Бусьнюк раздаваў дэлегатам раздрукоўкі з сваёй аўтабіяграфіяй і скаргаў на тое, што яму так і не далі права выказацца.

Уладзімер Колас, прысутны на канфэрэнцыі, таксама папрасіў грамаду дазволіць яму выступіць, хоць ён і не падпісаў заяўку на ўдзел у працэдуры выбару адзінага кандыдата. Абсалютнай большасьцю (толькі два чалавекі ўстрымаліся) дэлегаты такі дазвол далі. Праўда, Коласа не ўключылі ў агульны сьпіс вы-

ступоўцаў, таму ён мусіў прамаўляць першым.

АНТ, пакіньце залю

Дарма тэлеаператары СТВ ды АНТ наладжвалі сваю тэхніку: 31 голасам супраць 21 дэлегаты папрасілі іх пакінуць залю. Таму прамовы Коласа яны так і не пачулі.

Вылучэнец ад Рады інтэлігенцыі казаў, што прапанаваная мадэль адбору кандыдатаў недасканалая, таму ён і не падпісаў заяўку на ўдзел. На ягоную думку, электарат слаба падтрымлівае партыі, таму кандыдатам павінна быць кампрамісная фігура. «У мяне ёсьць плян перамогі. Ён разлічаны на асымэтрычныя

нечаканыя хады», — заінгрыгаваў слухачоў Колас.

Трымаючы ў руцэ гадзіннік (рэглямэнт выступаў — да 5 хвілінаў), Сяргей Калякін казаў пра патрэбу аднаццаці, у тым ліку і на гэтай канфэрэнцыі, падтрымаўшы ўсе варты кандыдатуры.

Мілінкевіч разважаў пра патрэбу абудзіць людзей, прапанаваўшы ім вырашэньне надзённых сацыяльных праблемаў — адпаведную праграму ягонага каманда ўжо падрыхтавала.

Анатоль Лябедзька заклікаў дэлегатаў працаваць, «улічваючы тое, што нам трэба рыхтавацца да вуліцы». Паводле лідэра АГП, трэба даць яснае пасланьне актывістам, у якіх «ад аднаго

чытаньня «Народнай Волі» і іншых газэтаў кругам ідзе галава, бо кожны дзень штосьці аб'ядноўваецца ды клануецца». Ён таксама заклікаў дэлегатаў галававаць за ўсіх.

Ён танчыць, а я граю

Калі прамаўляў Станіслаў Шушкевіч, у памяці ўсплываў напам'яць голас, які часцяком гучаў з «радыёкропкі» ў 1990-я. Моцы голасу былы сьпікер не згубіў, і абрынуў яго на Коласа. «Гаварыць, што бяз партый можна дамагчыся зьменаў, гэта абсурд!» — адрэзаў Станіслаў Шушкевіч. «А што да захадаў, у мяне будучы захады не асымэтрычныя, а з'яўляюцца!»

Нарэшце, надыйшла чарга прамаўляць Мікалаю Бусьнюку, якога дэлегаты таксама пагадзіліся выслухаць. Гаварыў упэўнена, па-беларуску. «Калі ён грае на гармоніку і танчыць, то я

Юры Дракахруст: «Паўстаюць не галодныя, паўстаюць сытыя, якіх не пакармілі адзін дзень»

Чым больш кажуць пра патрэбу вылучэньня адзінага кандыдата ад апазыцыі, тым менш пэўнасьці ў тым, што ён зьявіцца сёлета. Чаго нам чакаць ад выбарчай кампаніі-2006? На пытаньні карэспандэнта «НН» адказвае палітоляг, у мінулым эксперт зачыненага Нацыянальнага інстытуту сацыяльных, эканамічных і палітычных дасьледаваньняў Юры Дракахруст.

«НН»: Ці спраўджваецца сцэнар вылучэньня ад апазыцыі адзінага кандыдата? Што паказваюць рэгіянальныя канфэрэнцыі дэмакратычных сілаў?

Юры Дракахруст: Мы бачым некалькі праектаў, як супольных, так і індывідуальных. Працэдура вылучэньня «адзінага» аб'яднала далёка ня ўсіх сур'ёзных патэнцыйных кандыдатаў. Ніхто з тых кандыдатаў ня мае відавочнай перавагі, у тым ліку новыя людзі — Мілінкевіч і Казулін. Часу да выбараў засталася мала. Але ж пакуль гром ня грывне, наш палітык не перажангаецца.

«НН»: Аднак іх «раскрутка» яшчэ не набрала абароты...

ЮД: Мы ўвесь час натуральным чынам параўноўваем нашу сытуацыю з украінскай. Віктар Юшчанка стаў лідэрам усіх рэйтынгаў яшчэ ў 2000 г. Рэйтынг Юшчанкі стаў аб'ектыўным фактам, зь якім апазыцыя была вымушаная лічыцца. І таму ўсё пачало працаваць на Юшчанку, у тым ліку людзі, якія асабіста да яго ставіліся ня надта добра. Што тычыцца беларускай сытуацыі, дык чаму той, у каго 9,5% падтрымкі, мусіць саступаць таму, у каго 10%? Ёсьць і псыхалёгічны чыньнік — мала хто верыць у перамогу. Ніводзін палітык не адчувае прыліву энэргіі ад народу. А раз так, то чаму хтосьці будзе адкладаць свае амбіцыі ўбок і камусьці саступаць?

«НН»: Як Вы можаце параўнаць сёньняшняю сытуацыю з той, якая была напярэдадні выбараў-2001?

ЮД: Над намі вісіць дамоклаў меч досьвед 2001 г. Менавіта ён і спарадзіў сучасны мэханізм абраньня адзінага кандыдата, да якога многія не жадаюць далучацца. У 2001 г. спыніліся на самай кампраміснай асобе — Ганчарыку, але ён выявіўся кандыдатам зь мінімальным драйвам. Многія кажуць пра тое, што лідэр, здольны перамагчы, мусіць арганізаваць беларускі Майдан. Але зь іншага боку, той, хто гэта можа зрабіць, адштурхне ад сябе знач-

Ніхто з кандыдатаў ад апазыцыі ня мае відавочнай перавагі.

ную частку беларусаў. Такі вулічны баец не набірэ на выбарах больш за 30% галасоў. Майдан арганізаваўся не таму, што Юшчанка ўсім падабаўся, а таму, што ўсе лічылі, што Юшчанка перамог. Меншасьці робяць гісторыю пры пасіўнай падтрымцы большасьці.

«НН»: Дык ці ёсьць яшчэ месца для сюрпрызаў у кампаніі-2006?

ЮД: Хто думаў, што такім ударам для рэжыму стане ПДВ? Нейкім чынам гэтую сытуацыю разгрэблі. Але могуць узьнікнуць новыя пытаньні, напрыклад, зьвязаныя з уваходам Расеі ў Сусьветную гандлёвую арганізацыю. Гэта можа мець неспрадказальныя наступствы для Беларусі, якая ня мае пэрспектывы

далучыцца да СГА ў бліжэйшыя гады. Паўстаюць не галодныя, паўстаюць сытыя, якіх не пакармілі адзін дзень. Пэўнай пагарай для ўлады можа быць тое, што беларускі народ сыты. Людзі прыстасаваліся неяк, але эканамічны ўдар з-за межаў краіны можа быць сапраўдным шокам. Палітычны трэнд можа зламацца.

«НН»: Паводле дасьледаваньняў зачыненага НІСЭПД, значная колькасьць людзей гатовая прагаласаваць не за Лукашэнка, а за альтэрнатыўнага яму «моцнага кандыдата». У той самы час, агульнавядомыя на сёньня палітыкі праіграюць А.Лукашэнка ў панулярнасьці. Ці ня кажам гэта пра тое, што посьпех можа мець толькі лідэр, не зьвязаны з палітыкай?

ЮД: Гэты чалавек усё роўна стане палітыкам. Юшчанка быў банкірам, а потым у сілу абставінаў яго прызначылі прэм'ер-міністрам. Ён стаў палітыкам нават не падчас прэм'ерства, ён стаў палітыкам нават пасля сваёй адстаўкі. Чыгір, Марыніч — яны таксама былі чыноўнікамі, а зрабіліся палітыкамі. Можна наракаць на абрыдлую тусоўку партыйцаў, чакаць прыходу чалавека звонку, але... Ну, прыйдзе, і стане ён такім самым. Гэта не залаты ключык, якім можна будзе адчыніць усе замкі.

«НН»: Ці не маглі б Вы зрабіць прагноз таго, што будзе адбывацца ў 2006 г.?

ЮД: Калі сытуацыя будзе

«БЕЛОРУССКАЯ ДЕЛОВАЯ ГАЗЕТА»

пусьцілася. Ён ня выканаў той функцыі, якую яму надаваў Паўлоўскі, далёка ня самы гарачы прыхільнік беларускай незалежнасьці, але чалавек, які мысьліць рацыянальнымі катэгорыямі. Было б пазытыўна, каб гэты, умоўна кажучы, «сцэнар Паўлоўскага» адбыўся ў Беларусі ў 2006 г. Калі б шляхам нейкіх працэдураў быў вылучаны адзіны кандыдат, хай бы ён нават ня меў посьпеху, беларуская апазыцыя стала б кансалідаванай, гэты чалавек надоўга зрабіўся б тварам беларускай апазыцыі для сьвету. Шыраак таксама здолёў зрабіць прэзыдэнтам Францыі ня зь першага разу.

«НН»: Апошняя падзея — закрыцьцё НІСЭПД, ціск на незалежную прэсу — гэта чарговае ўзбурэньне марскоў паверхні ці цунамі, якое да 2006 г. накрые ўсю незалежную грамадзянскую супольнасьць?

ЮД: Думаю, гэта тэндэнцыя даўня. Чэкіская лётка. Яны глядзяць на досьвед Югаславіі, Украіны. Там таксама здавалася, што НДА ды газэты ні на што не ўплывалі. Але потым яны зрабіліся структурай пратэсту. Таму, маўляў, давайце мы ўсё гэта «чык-чык-чык» — і пратэст проста ня ўзьнікне, бо ня будзе той структуры, празь якую ён мог бы расьці. Але пратэст усё роўна знаходзіць сабе шлях. Зьнішчаючы грамадзянскую супольнасьць, улада не клапоціцца пра сябе. Яна страчвае зваротную сувязь з грамадствам. Калі рэжым будзе арыентавацца толькі на БТ ды чэкіскай аналітычкі, ён трапіць у кепскую сытуацыю. Зьнішчэньне незалежнай інфраструктуры з мэтай пазьбегнуць зьменаў гэтыя зьмены наадварот прысьпешыць.

**Гутарыў
Алесь Кудрышкі**

граю на гітары ды сьпяваю», — пазыцыянаваў сябе кандыдат у адносінах да гаранта канстытуцыі. Мікалай Бусьнюк апавядаў пра свой жыццёвы шлях, людзі слухалі, нехта ўсміхаўся, хтосьці спрабаваў яго перапыніць. «Я выступаю, як хачу», — адрэзаў ён і завяршыў прэзэнтацыю наступнай самахарактарыстыкай: «неўласталюбівы, няпомсльнівы, з добрым чуўствам гумару».

Асымэтрычны Колас

Але сапраўды задушна ў залі зрабілася тады, калі паўстала пытаньне пра тое, каго ўключыць у сьпісы ў бюлетэнях для галасавання. Бусьнюк пярэчыў супраць таго, каб падпісаць заяўку на ўдзел, ня меў, у адзін момант ад Коласа. Калі таму праранавалі паставіць свой падпіс пад заяўкай, ён сказаў, што пакуль устрымаецца ад гэтага. «З чым вы нязгодны?» — горава

пытаньне Станіслаў Шушкевіч. «Кандыдат павінен даць клятву!» — пераконваў Коласа Віктар Івашкевіч з БНФ.
Аляксандар Дабравольскі з АГП таксама казаў пра тое, што прэтэндэнт на лідэрства музіць узяць на сябе пэўныя абавязаньні. Урэшце, пратакольны нюанс дазволіў абысці гэтак жа, як і ў апошнім прызьвішчы Коласа ў сьпісе, а за зацьвярдзеньне сьпісу зь пяці прызьвішчаў (Шушкевіч, Калас, Мілінкевіч, Лябедзька ды Бусьнюк). Дэлегацы праранавалі паставіць пераважную большасцю. Неўзабаве Колас сышоў.

За ўсіх і нікога

Менская канфэрэнцыя зададала тон іншым сходам апазыцыйных актывістаў. І канфэрэнцыя ў Берасьці 16 красавіка, і канфэрэнцыя Менскай вобласці 17 красавіка прайшлі пад знакам гала-

саванья «за ўсіх». Праўда, берасьцейскія актывісты адмовілі ў падтрымку С.Шушкевічу. А ў Менскай — прайграў А.Мілінкевіч.
Адзінай праблемай на менскай абласной канфэрэнцыі была праранова ПБНФ вызначыць з датай правядзеньня Нацыянальнага Кангрэсу. Урэшце гэтак жа, як і ў апошнім прызьвішчы Коласа ў сьпісе, а за зацьвярдзеньне сьпісу зь пяці прызьвішчаў (Шушкевіч, Калас, Мілінкевіч, Лябедзька ды Бусьнюк). Дэлегацы праранавалі паставіць пераважную большасцю. Неўзабаве Колас сышоў.
А што кажучы нізавыя дэлегацы? Ларыса Насановіч, старшыня клубу грамадзкіх ініцыятываў Салігорску, абьярава думку пра тое, што ў горадзе солевых шахтаў усё атрымліваецца вялікі грошы ды не цікавіцца палітыкай. «Гэта няправільная думка. Але шахцёры ставяць простае пытаньне: што вы зрабілі за 10 год? Выніку няма. Значыцца, працуеце ня так, як трэба. Адзінае іх патрабаваньне: «Хлопцы — каб усё чэсна, і рабіце справу».
Алесь Кудрышкі

«Воля Народу» вяртае «Пагоню»

Грамадзянская ініцыятыва «Воля Народу» вынесла на ўсеагульнае абмеркаваньне выяву свайго знаку: Вершнік на кані з крыжам на шчыце ў бел-чырвона-белым полі. Па акружнасьці золатам напісана: «Дай сілы, Магутны Божа». У суправаджальным артыкуле «Воля Народу» — за хрысьціянскія нацыянальныя сымбалі» падрабязна тлумачыцца выбар гістарычных сымбалаў. У ім гаворыцца, у прыватнасьці, што перамены ў краіну могуць прыйсьці толькі пад нацыянальным, бел-чырвона-белым сьцягам. На чале ініцыятывы стаіць былы рэктар БДУ Аляксандар Казулін.

ПАШТОВАЯ СКРЫНКА АПАЗЫЦЫІ

Адчужэньне ад палітыкаў

Па тэлебачаньні падліваюць пераможныя лічбы народнай гаспадаркі. У гэты ж час радзь «Свабода» агучвае лічбы галасаваньня на нейкай абласной канфэрэнцыі за адзінага кандыдата ад аб'яднанай апазыцыі. Адсоткі, адсоткі, адсоткі...
І там, і там названьня лічбы ніяк ня звязаныя з рэчаіснасьцю, з сапраўдным станам рэчаў, ня маюць пад сабою асновы. Гучаць пуста, як і большасьць слоў беларускай палітыкі. Зрэшты, тыя словы таксама небеларускія.
Пужае гэндэнцыя, на якую сучасныя апазыцыйныя лідэры не звяртаюць увагі. Зьмяняецца выкарыстаньне беларускай мовы ў афіцыёзе. Адзін з прыкладаў — новыя акцызныя маркі, пра якія шмат пісала незьяржаўная прэса. Але ніхто не адзначыў, што напісана на іх ужо «Пиво». Новыя блянкі друкуюцца спрэс на другой дзяржаўнай мове. Новыя шылды і надпісы таксама

збольшага расейскія. У Баранавічах сёлага першы раз за шмат год расьцяжкі над плошчай пачалі пісаць такія: «С Новым 2005 годом!», «С Днём Победы!»
Некалькі год таму за чаркай мы з сябрамі прыйшлі да высновы, што, калі б прэзыдэнт не прынізіў беларускай мовы ды не забараніў «Пагоні» і бел-чырвона-белага сьцяга, сёньня за ім пайшлі б большасьць нацыяналістаў. Бо што трэба яшчэ беларускаму патрыёту? Што сагрэе душу і сэрца? Незалежнасьць і так маецца з кожным годам існаваньня Беларусі. А жыла б мова і сымбалі, дык Лукашэнка цяперака, пасья гэтакія канфіктаў з Расеяй, паўстаў бы зусім у іншым сьвятле.
На сёньня няма ў нас арганізацыі ці партыі, якая б бараніла беларусаў. Сапраўдных беларусаў. Беларуска мова, як адна з асноўных ідэй на пачатку адраджэньня, што прыцягнула значныя людзкія рэсурсы, цяпер туляецца недзе

ззаду, адсунутая, каб не замінала. Наша палітыка робіцца амаль цалкам расейскамоўнай. Прыходзяць новыя асобы, якія на мову проста не звяртаюць увагі. Дзейнасьць Таварыства беларускай мовы незаўважная там, дзе яго сябры займаюцца толькі палітыкай. На русіфікацыю ніхто з вялікіх палітыкаў не звяртае ўвагі.
Знаёмы нацыяналіст раскажаў цікавую гісторыю. Ня так даўно ён звяртаўся па нейкім пытаньні да аднаго чыноўніка. У прыватнай размове той прызнаўся, што падтрымлівае ўсё нацыянальнае, што ня супраць выкарыстаньня беларускай мовы. Раней, калі была магчымасьць, заўсёды рабіў захады ў кірунку пашырэння мовы. Але сёньня ён баіцца праявіць ініцыятыву, баіцца за сваю пасаду. «Чаму ніхто з вашых тэбэмаўцаў ці фронтаўцаў ня звярнецца да нас з афіцыйным лістом і

не запатрабуе? Маўчыце бы пні. Мы б дапамаглі, але ж апошнія гады вы маўчыце!» Дарэчы, шмат такіх чыноўнікаў, сутыкнуўшыся зь беларускамоўнымі, усяляк іх падтрымліваюць.
Пасья выбарчага ціску і рэпрэсіі простыя людзі адыходзяць ад палітыкі, бо, паводле іх слоў, туды рвуцца адны «былія», шмат хто зь якіх нават двух слоў звязана ня можа па-беларуску. Шараговыя апазыцыянэры адчуваюць, што іх зноўку выкарыстаюць, а пасья забудуцца. Беларусь ужо нікуды ня зьнікне, кажуць яны. Час паклапаціцца пра сябе. Тыя людзі згодны займацца грамадзкай дзейнасьцю па пашырэнні беларускай мовы, прыводзячы прыклад вядомай у Заходняй Беларусі ТБШ.
Трэба азірнуцца і вярнуць у першыя шэрагі мову і сымболіку. Бяз гэтага не адолеець адчужэньня грамадзянаў ад палітыкі.
Руслан Равяка, Баранавічы

Мугабэ зноў перамог

Зымбабвэ і прэзыдэнт Мугабэ знаходзяцца ў чорным сьпісе Захаду. Але кіраўнік краіны ўпэўнена трымаецца ля ўлады. На апошніх парламэнтскіх выбарах яго партыя — Зымбабвійскі афрыканскі нацыянальны саюз (ЗАНУ) — чарговы раз атрымала перамогу. Запад не прызнаў выбараў справядлівымі. Але пазыцыя Захаду мала хвалюе ўлады Зымбабвэ.
25 гадоў таму зьнікла апошняя брытанская калёнія ў Афрыцы — Паўднёвая Радэзія. 18 красавіка 1980 г. на сусветных мапах зьявілася дзяржава Зымбабвэ. Аднак незалежная дзяржава прайшла шлях ад дэмакратыі да аднаасобнай дыктатуры, шмат у чым падобнай да беларускай. Нянавісьць да Захаду і ўсіх, хто «не такі, як астатнія», ляжыць у яе аснове.
Прэзыдэнт Робэрт Мугабэ — найперш антыкаляніяліст. Сёньня часта можна пачуць памылковае сьцьверджаньне, што антыкаляніялізм быў памылкай. Маў-

ляў, лепей бы белыя засталіся ды навучылі тубыльцаў лепш кіраваць краінай. Але каланізатары рыхтавалі найперш слуг, іх навучка была накіравана на адчужэньне вучняў ад усёго роднага. І Радэзія — яскравы прыклад.
Нават назву краіне далі ў гонар заваёўніка — брытанца Сэсыля Родса. А старажытная афрыканская цывілізацыя «Вялікае Зымбабвэ», што натхніла Хагарда на напісаньне «Капальняў цара Саломона», была абвешчана стварэньнем фінкійцаў. Выходзіла, што белы чалавек заўсёды быў і павінен быць гаспадаром краіны.

У другой палове XX ст. у краіне разгарнулася барацьба за вызваленьне, якую ўзначаліў Мугабэ. Барацьба скончылася ўтварэньнем у 1980 г. дзяржавы Зымбабвэ. Дзіва што зымбабвійцы галасуюць за чалавека, зь якім звязваюць вяртаньне іх радзіме незалежнасьці і гістарычнага імя.
Іншая рэч, што Мугабэ належыць да адыходзячага пакаленьня афрыканскіх палітыкаў, што складалася пад моцным уплывам ідэй марксізму і радыкальнага чорнага нацыяналізму. Апазыцыйны Дэмакратычны рух за пе-

льнасьць кіраўніцтва да традыцыйных культураў. Нарэшце, усе разумеюць, што за «няправільнае» галасаваньне можна пазбавіцца матэрыяльнай дапамогі.
Таму вынікі парламэнтскіх выбараў аказаліся прадказальнымі. ЗАНУ атрымаў 78 дэпутатскіх мандатаў, апазыцыя — 41. Гэта ўжо нямала, бо не дае Мугабэ магчымасьці мяняць канстытуцыю. Якім шляхам ён пойдзе?
Ёсьць два шляхі. Першы — «кастраўскі», калі рэвалюцыянэры не сыходзяць на пэнсію. Але тут на ўладу могуць спакусіцца маладзейшыя паплечнікі — а тады ўжо літасьці не чакай. Другі шлях — «піначэтаўскі»: прызначэньне заслуг, пажыцьцёвая недачыкальнасьць ды іншыя льготы. Але статус пажыцьцёвай недачыкальнасьці яшчэ ні пра што не гаворыць. Аўгуста Піначэт пасья паразы на рэфэрэндуме таксама выбіў сабе пажыцьцёвую недачыкальнасьць. Што, праўда, не ўратавала яго ад судовага перасьледу ў Эўропе.
Вацлаў Шаблінскі

Грааль

са стандартнай трансмісіяй

Чытаць Браўна — што блукаць па кунсткамэры ўначы. Каб не разьбіць галавы, возьмеце з сабой лямпу, запраўленую здаровым глудам. Чытаў Браўна **Алесь Кудрыцкі**.

Месяцы чатыры таму па старой завядзёнцы я зазірнуў у сьпіс бэстсэлераў на сайце газэты «Нью-Ёрк Таймс». Замест заўсёдных Грышэмаў ды Кінгаў на першым месцы быў «Код да Вінчы» аўтарства Дэна Браўна. Тлумачэньне сюжэту было даволі скушым: галоўны герой накіроўваецца на пошукі загаданай таямніцы, якую хавае Джаконда. Стала цікава. Няўжо на першае месца літаратурынага гіт-параду прабілася кніга з прээнзіяй на інтэлектуальнасьць? Яшчэ цікавей зрабілася пасля таго, як я заўважыў, што твор Браўна тыдзнімі ня зьлізціць зь вяршыні сьпісу найлепш прадаваных кніг. Нарэшце здабыў арыгінальны ангельскі тэкст і стаў чытаць.

Калі вы чыталі бэстсэлеры, тады, мусіць, ведаеце: забойства (безь яго — аніяк) звычайна адбываецца ў першым сказе. Гэта нажыўка, на якую павінен паквапіцца пакупнік, які блукае па кнігарні, праглядаючы першыя старонкі кніжных навінак. У Браўна забойства адбываецца значна пазьней — на першай старонцы. «Пісталет грохнуў, і куратар адчуў пякую гарачыню кулі, што трапіла ў ягоны страўнік». Мабыць, Браўн доўга вымучваў зь сябе мэтафару. Ягоная ангельская мова беднаваценькая, поўная банальнага патасу, ажно на зубак хрусціць. Аднак чытаем далей.

Жак Саньер, 76-гадовы куратар Люўру, засьпеты зьнянацку таямнічым незнаёмцам-альбіносам у Вялікай галерэі музэю. Пагражаючы пісталетам, незнаёмец выведвае ў Саньера нейкі сакрэт, а потым забівае старога стрэлам у жывот — каб памучыцца. Аднак ён ня ведае, што Саньер паведаміў яму падманку, а сапраўдны сакрэт вырашыў перадаць сваёй унучцы Сафі ў загаданай форме. Дапамагчы расшыфраваць паведамленьне можа толькі малады амэрыканскі навуковец Робэрт Лангдан, які надоечы прыляцеў у Парыж, каб прачытаць лекцыю па сэміялёгіі.

У выніку для Лангдана раіцца пачынаецца няўдала: замест унівэрсытэту яго вязуць на месца злачынства. Зачапіла вока дэталка: Браўн мімаходам пазначае, што паліцыянт вядзе ня проста аўто, а Citroën ZX.

У Люўры перад Лангданам паўстае невытлумачальная карціна: перад сьмерцю Саньер палкам распрануўся і лёг на падлогу, рас-

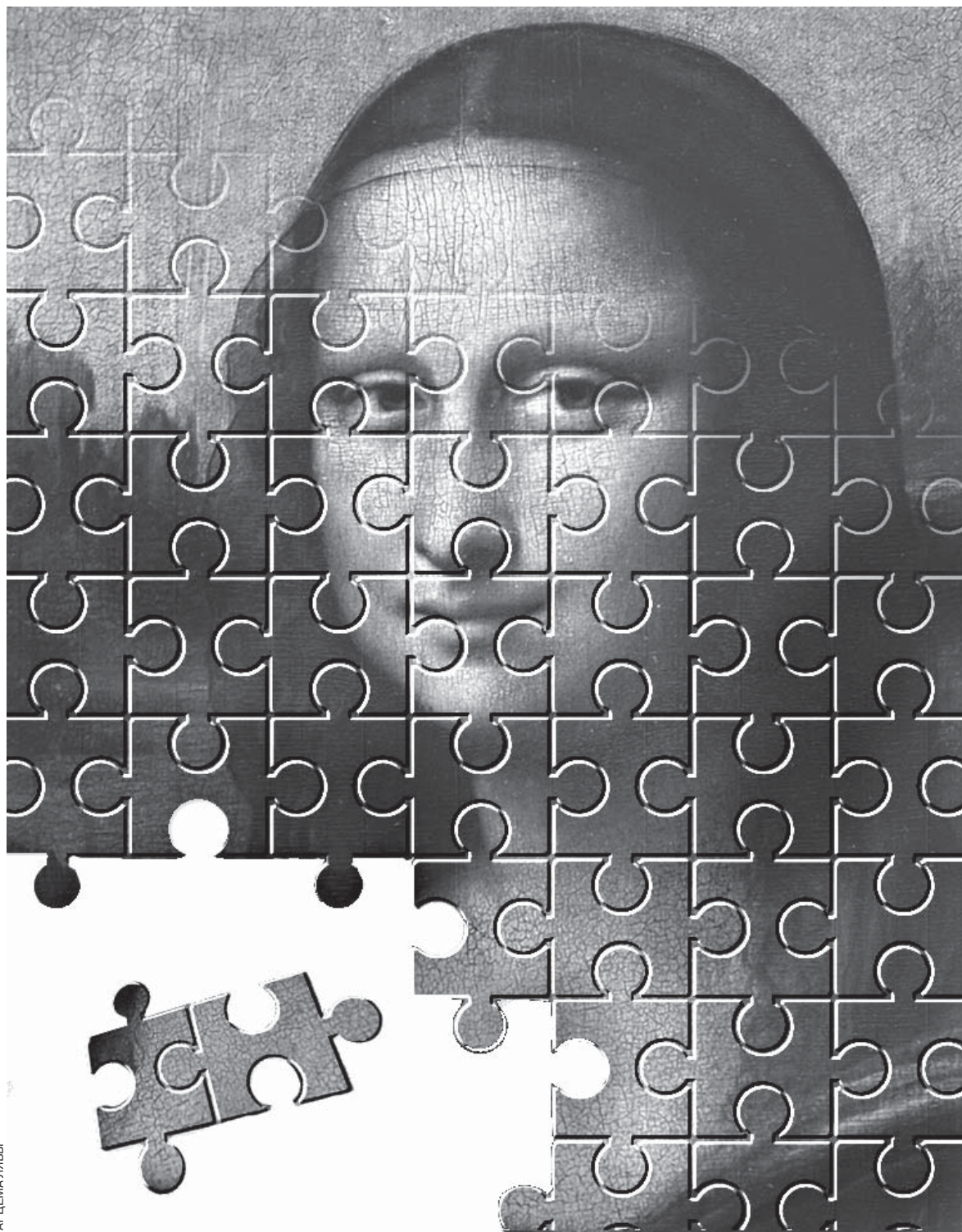
кінуўшы рукі ды ногі — у паставе знакамітага малюнку Леанарда да Вінчы «Вітрувіянскі чалавек». На сваім жываце ён намалюваў крывёю зорку-пэнтаграму, а побач пакінуў цыдулку «Адшукайце Робэрта Лангдана!».

Паліцыя ўспрымае просьбу літаральна і прывозіць навукоўца ўжо ў якасьці падазронага, пра што сам Лангдан, аднак, яшчэ не падазрае. Але пра гэта ўжо ведае Сафі, якая працуе ў паліцыі шыфравальшчыцай. З дапамогай нескладаных хітрыкаў яна адхіляе ўвагу паліцыі, што дае ім з Лангданам час паспрабаваць разгадаць загадку Саньера, чым яны й будуць займацца на працягу ўсёй кнігі.

У гэты час блядын-забойца (Браўн ахрысьціў яго Сіласам), дарэмна пашукаўшы таямніцу ў адным з парыскіх касьцёлаў, разумее, што яго падманулі. Сілас — агент таямнічага фундамэнталісцка-каталіцкага ордэну *Opus Dei*, які жадае зьнішчыць таямніцу, якую Саньер перадаў Сафі ды Лангдану. Сіласаў заступнік — біскуп Арынгароза з *Opus Dei* — накіроўвае яго на пошукі Сафі ды Лангдана.

Ты ж, рапшыўшы некалькі сэміятычна-лічбавых галаваломак, нарэшце знаходзіць ключ, схаваны за рамай «Мадонны ў скалах» Леанарда да Вінчы. Ключ ня просты — ён адчыняе сэйф у адным з парыскіх аддзяленьняў швайцарскага банку. Але ў аматараў загадка новая праблема: паліцыя пранюхала падман. Пачынаецца шалёная пагоня па начным Парыжы. Куртатае Браўнава мастацтва апісаньня дэталей зноў працуе ў адмысловым кірунку. Цытую: «Гэты аўтамабіль быў самай маленькай машынай, якую Лангдан бачыў у сваім жыцьці. «SmartCar», — сказала Сафі. Адзін літар паліва на сто кілямэтраў».

Зноўку падмануўшы дурнаватых паліцэйскіх ды разгадаўшы новы рэбус, Сафі ды Робэрт забіраюць з банку невялічку каробачку, якую можна адчыніць, толькі ўвешыўшы адмысловы шэфр. Паступова ім робіцца зразумельным: яны знаходзяцца ў пошуках Сьвятога Граалю. Браўн павольна, хоць і досыць няўкладна, падводзіць чытача да «солі» сваёй кнігі. Паводле яго перакананьня, царква — шайка круцілёў, а Ватыкан — злосьны расаднік сэксізму. Сапраўдная сутнасьць веры была зьмененая стагодзьдзі таму — замест жаномага пачатку бацькі царквы зрабілі боскім пачатак мужчынскі, наўмысна распаўсюдзіўшы «няпраўду» пра боскасьць Хрыста. Паводле Браўна, ён быў толькі чалавекам, хоць і царом юдэйскім, а Магдаліна — ягонай жонкай. І прапаведваў Хрыстос нібыта тое, што трэба пакланяцца багіні-жанчыне. Пасля ўкрыжаваньня Маг-

КАЛЖАК АРЦЕМА ЛЮБЫ

даліна, ужо цяжарная, бяжыць у Францыю. Сьвяты Грааль — гэта рэшткі Магдаліны, а таксама дакумэнты, якія пацьвярджаюць гэтую тэорыю. Сіёнскі Прыярат — сакрэтная арганізацыя, якая ахоўвае таямніцу. Яе апошнім кіраўніком і быў дзядуля Саньер, які да сівых валасоў спраўна выконваў рытуал, у якім жрэц займаецца сэксам з кабетай на алтары.

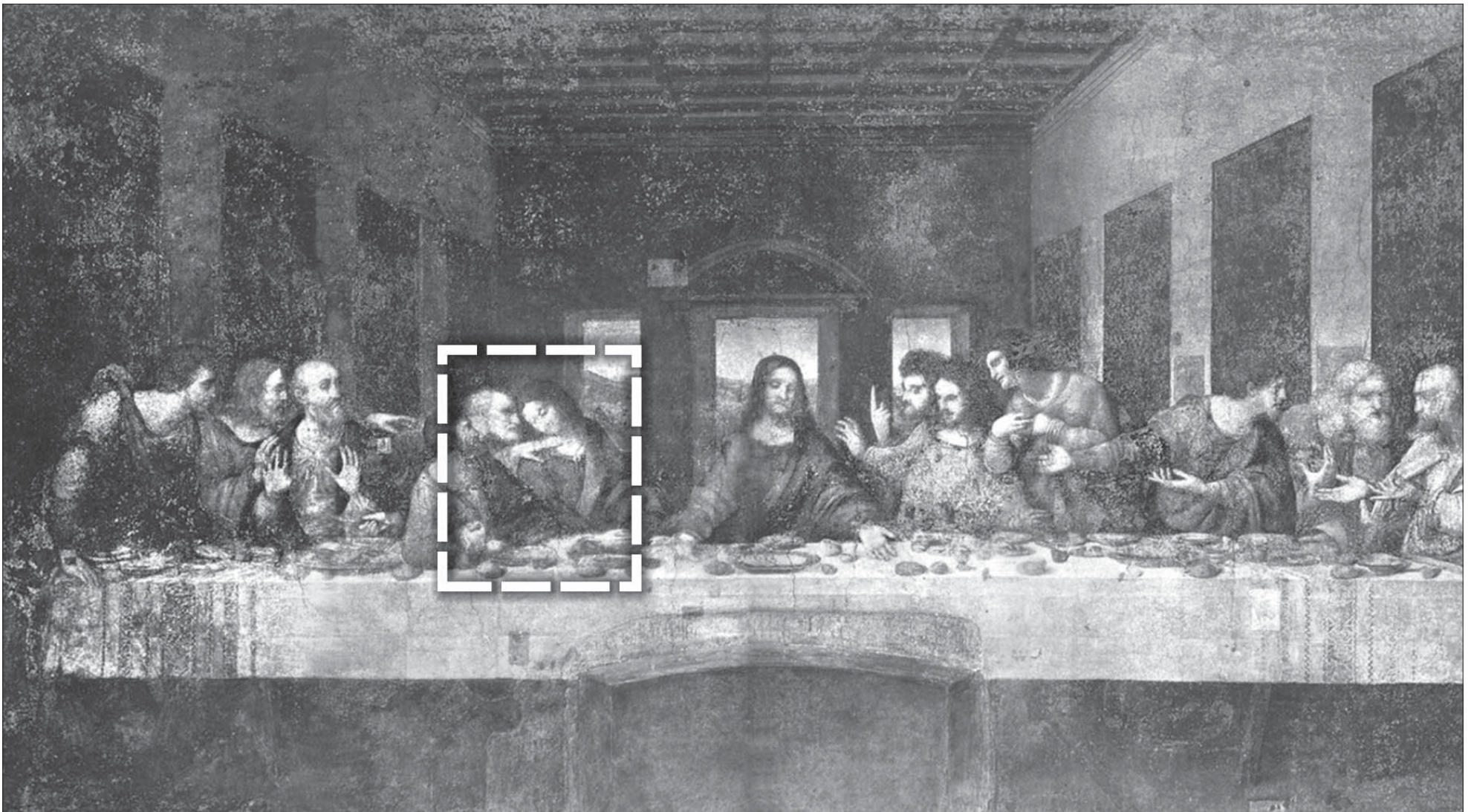
Пошукі Граалю робяцца лягчэйшымі пасля таго, як Сафі ды Робэрт зьвяртаюцца па дапамогу да сэра Лі Тыбінга, багацея-ангельца, апантанага шукальніка Граалю, які жыве ў замку пад Парыжам. Але тут на іх галаву звальваюцца маньяк-Сілас ды паліцыянты. Шукальнікі Граалю драпаюць ад іх на аўто па бездарожжы. Паліцыя, уварваўшыся ў палац сэра Лі Тыбінга, бачыць на сьцяне

ключы ад ягоных машын. «Даймлер», «Ролс-ройс», «Астон-Марцін», «Поршэ»... Апошні цьвічок пусты. Прачытаўшы назву аўто, паліцыя разумее, што яе справы — дрэнь.

«Ну вось, зараз Браўн будзе рэкламаваць чарговую аўтапрадукцыю. Напэўна, ангельскую. Хутчэй за ўсё — заводу *Land Rover*, — падумаў я і не памыліўся. Чытаем: «Разьдзел 67. *Range Rover* (дарагая мадэль *Land Rover*) быў колеру яванскага чорнага жэмчугу, з поўным прывадам, стандартнай трансмісіяй, поліпрапіленавымі лямпамі павышанай магутнасьці і з рулём справа». На жаль, я не аўтамаханік і ня змог перакласьці *rear light cluster fittings* — яшчэ адна дэталка машыны, на якую «неназойліва» ўказаў мне Браўн. Я лобло чытаць кнігі, а не

рэклямныя праспэктывы — таму мне зрабілася сумна і рэшту старонак я проста прагартаў. Фінал быў прадказальны: Сафі аказалася прамым нашчадкам Хрыста й Магдаліны, чые парэшткі ляжаць пад шкляной пірамідай Люўру. Хэпі-энд: прапра... праўнучка Хрыста знаходзіць таго, каго ёй не хапала для поўнага шчасьця, — навукоўца са Злучаных Штатаў. *God bless America*.

Ну й накруціў гэты Браўн. Відаць, што не адзін працаваў — прыдумляць загадкі яму дапамагаў бацька, настаўнік матэматыкі, а жонка-мастацтвазнавец забяспечвала «культурную» частку. Браўн прапрацаваў як мэнэджар, які сабраў усе факты ў адзін тэкст ды ўдала прадаў яго выдавецтву.

Паводле Дэна Браўна, на фрэсцы Леанарда Да Вінчы «Таёмная вячэра» побач з Хрыстом выяўлены не апостал Ян, а Марыя Магдаліна.

Грааль са стандартнай трансмісіяй

Працяг са старонкі 17.

Дакладней — як прадусар. Рэч у тым, што Браўн піша так, нібыта праглядае сваю кнігу па тэлевізары, трушчачы папкорн, і насльпех крэмас на паперцы тое, што ўбачыў. Кніга — выкладзены на паперы відэарад, які разбаўляе зацягнутыя ды нуднаватыя пераказы баск ды легендаў.

Аўтар «Коду да Вінчы» шмат кажа пра чашу — сымбаль жанчыны. «Бярыце і піце з яе ўсе», — паводле Браўна, Хрыстос казаў гэта пра багіню-жанчыну падчас Таёмнай Вячэры. Чытацкаму ўдзяленьню застаецца толькі

дамалёўваць працяг таго рытуалу. Але чаму тады Хрыстос казаў пра тое, што ягоная кроў — віно — будзе праліта за людзей? Браўн гэтага так і не тлумачыць. І пры чым тут хлеб, які Хрыстос таксама, ламаючы, даваў апосталам? Хаця, зрэшты, у Браўна «адмазка» простая: усё тое ў Эвангельлі, што ня ўпісваецца ў ягоную тэорыю, ён аб'яўляе наўмысна скажоным царквой і перапісчыкамі.

Сэкс, забойства, таямніца — і ўсё разам — «забаронены плод». Ня дзіўна, што Браўн і мультымільянерам зрабіўся, і аўтавытворцаў не пакрыўдзіў. Хай бы й зарабляў сабе як

пісьменьнік-рэкляміст. Але Браўн — ня проста фантазэр, але й дробны брахун, прычым з самага першага слова ягонай кнігі. «Код да Вінчы» пачынаецца так: «Факт. Сіёнскі Прыярэт — зўрапейскае сакрэтнае таварыства, заснаванае ў 1099 г. У 1975 г. у Парыскай нацыянальнай бібліятэцы былі знойдзены пергамэнтныя аркушы, вядомыя пад назвай *Les Dossiers Secrets*, якія пералічваюць сяброў Сіёнскага Прыярэту, сярод якіх былі сэр Ісаак Ньютон, Батычэлі, Віктор Гюго і Леанарда да Вінчы». Астатняе — мая інтэрпрэтацыя гэтага невялічкага, але

бясспрэчнага факту», — сьціпла сьцьвярджае Браўн. Праблема ў тым, што гэты «факт» — аніякі ня факт і ў гэтым пераканаецца кожны, хто паспрабуе яго праверыць. Але хто з чытачоў будзе гэта рабіць? Таму ў той час, як мастацтвазнаўцы ды гісторыкі надрываюць жываты ад рогату, просты люд выпраўляецца ў «туры па Браўну», хоць для таго, каб схапіць аўтара за руку, дастаткова крыху паварушыць мазгамі. Парада таму, хто ўсё-такі будзе чытаць кнігу: набывайце пераклады. Карыстацца мовай горш за Браўна наўрад ці магчыма.

КАМЭНТАР ТЭОЛЯГА

«Код да Вінчы» — фантастыка, заснаваная на фантазіях

Фантастычны бэстсэлер Дэна Браўна «Код да Вінчы» тыднямі трымаецца на вяршыні продажаў. Прыхільнікі веры ў жаночае боства і ненавісьнікі хрысьціянства ва ўсім сьвеце ня толькі захапляюцца кнігай у рэцэнзіях, але і падаюць яе як доказ таго, што хрысьціянства — падман. Вы можаце падзівіцца, якім чынам фантастычны раман можа мець такі ўплыў? Аказалася, можа, бо Браўн заявіў, што кніга пабудаваная на фактах. Глустым надпісам на вокладцы аўтар папярэджвае чытача, што ягоны прадукт хоць і зьяўляецца мастацкім творам, але абавязана на гістарычныя факты. Многія запярэчаць, што нам ня трэба надаваць гэтулькі ўвагі літаратурнаму твору, і ў пэўным сэнсе будучы мець рацыю. Калі б людзі ведалі сваю гісторыю, біблейныя тэксты, пісьна вывучалі ўласную рэлігію, нам ня

варта было б гэтак турбавацца. Але многія з шматлікіх памылак і фактаў адкрытай хлусьні ў кнігах Браўна шырокая публіка можа не заўважыць.

Браўн ведае, што бальшыня чытачоў праглыне яго «тэорыі змовы» і скажэньне гісторыі, бо яны ня ведаюць, напрыклад, што апакрыфічныя эвангельлі ўвогуле існавалі. Большасьць людзей ня зьверне ўвагі на тое, што Браўн аказаўся няздольным нават слухна назваць дату знаходкі скруткаў Мёртвага мора. Для процівагі браўнаўскай антыхрысьціянскай спробе ўвесці ў зман разгубленых я склала сьпіс некаторых памылак у «Кодзе да Вінчы». Вядома, сьпіс не прэтэндуе на паўнату, але ён дапаможа вам скласьці ўражаньне аб слабай навуковай падрыхтоўцы і хлусьлівасьці Дэна Браўна. Спадзяюся таксама, сьпіс дасьць вам сякую-такую інфарма-

цыю, каб вам было лягчэй змагацца супраць адраджэньня паганства — адраджэньня, якому, безумоўна, паспрыяла кніга Браўна.

Памылка №1. Тыбінг, галоўны персанаж кнігі, неаднойчы сьцьвярджае, што кананічныя эвангельлі — ня самыя раннія. Нібыта забароненыя гнастычныя эвангельлі былі напісаны раней.

Два гнастычныя эвангельлі, на якія спасылаецца Браўн, былі напісаны не раней за другое стагодзьдзе нашай эры, значна пазьней, чым быў складзены Новы Запавет (у I ст.). Увогуле, гнастычная думка дасягнула найбольшага пашырэння ў канцы II ст.

Між іншага, эвангельле ад Пётры, адзін зь нібыта самых ранніх тэкстаў, віна-

ваціць жыдоў ва ўкрыжаваньні Хрыста. У іншым гнастычным эвангельлі, ад Тамаша, заяўляецца, што жанчыны мусяць стаць мужчынамі, каб атрымаць збаўленьне. Відавочна, эвангельле ад Браўна мае ня толькі антысэміцкі, але і антыжаночы характар.

Памылка №2: Скрукі Мёртвага мора былі адкрытыя ў 1950-я гады.

Здорава! Браўн ня можа нават простую дату правільна назваць. Скрукі Мёртвага мора былі знойдзены ў 1947 г., а ня ў 1950-я.

Памылка №3. Скрукі Мёртвага мора і гнастычныя тэксты, знойдзеныя ў Наг Гамадзі, — самыя раннія сьведчаньні аб хрысьціянстве.

Калі сатана спакушаў Хрыста ў пустыні — ён таксама разьлічваў на «дыскусію»?..

Гэта камэрцыя, разьлічаная на скандал. Такого лепш не чытаць. У прэс-цэнтры Беларускага экзархату Расейскай праваслаўнай царквы нам патлумачылі стаўленьне хрысьціянаў да кнігі Дэна Браўна.

«НН»: Што няправільнага і блюзьнерскага ў дачыненні да хрысьціянства ў кнізе «Код да Вінчы»?

Беларускі Экзархат: У кнізе гаворыцца, што Ісус Хрыстос быў жанаты з Марыяй Магдалінай, што ў іх было дзіця...

«НН»: ...і першаапосталам мусіла стаць Марыя Магдаліна.

БЭ: Гэта блюзьнерства. Гэта не адпавядае ні Сьвятому Эвангелью, ні царкоўнаму

паданню.

«НН»: Браўн значае, што хацеў выклікаць дыскусію...

БЭ: Гэта камэрцыйная кніга, наўмысна разьлічаная на скандал. Дарэчы, масавая культура ня першы раз перакручвае хрысьціянства. Быў фільм з падобным сюжэтам — «Апошнія спакушэньне Хрыста». А наконт дыскусіі, то калі сатана спакушаў Хрыста ў пустыні — ён, мабыць, таксама разьлічваў на «дыскусію»?..

«НН»: Ці меў мастак права падобнае напісаць? Як жа свабода мастака...

БЭ: Кожны чалавек свабодны і вольны выбіраць, што рабіць. Але ёсьць яшчэ і адказнасьць. Калі аўтар кнігі шчыры хрысьціянін, то зь ягонага боку напісаць падобную кнігу — вар’яцтва. Калі ён проста не разумее, наколькі такі разьлік на скандал нябеспечны яму самому і ягоным чытачам... У мастака ёсьць свабода, але мусіць быць і

адказнасьць.

«НН»: Кажуць, што выбух падобных кніг — туга па Сярэднявеччы...

БЭ: Гэта туга не па Сярэднявеччы, а па тым мітычным неразумным вобразе, які зьявіўся з яго нехрысьціянскі дасьледчык.

«НН»: Ці будзе царква прымаць нейкія захады да кнігі Браўна?

БЭ: «Код да Вінчы» — гэта чарговы дробны выпад супраць царквы. Пэўная рэакцыя з боку царквы, безумоўна, будзе.

Занатаваў Андрэй Расінскі

Туга па Сярэднявеччы

«Код да Вінчы» выкарыстоўвае хрысьціянскія коды, як «Гары Потэр» — альхімічныя. Для крытыка Паўла Абрамовіча раман «Хрыстос прыямліўся ў Гародні» цікавейшы за Браўнаў «Код да Вінчы». Але аналягічных беларускіх бэстсэлераў ён не прадбачыць.

«НН»: Ці зьяўляецца «Код да Вінчы» эстэтычным і мастацкім скандалам?

Павел Абрамовіч: Кніга пісалася як бэстсэлер — і гэта масавая літаратура, забаўляльная і спрощаная. Літаратурныя вартасці і сюжэтныя вынаходкі кнігі сыціплыя. Да таго ж кніга Браўна ў значнай ступені паўтарае прыёмы, якія былі ў раманах «Ківач Фуко» і «Баўдаліна» У.Эка, — змовы, тампліеры, пошукі Граалю, альтэрнатыўная

гісторыя. Браўн стварыў бульварны раман, прэтэндуючы на славу Эка, але не на ўвагу ягоных чытачоў.

«НН»: Кожны аўтар стварае ілюзію — і абапіраецца на рэальнасьць. У «Кодзе да Вінчы» ілюзія — дэтэктыўныя прыгоды, а рэальнасьць — альтэрнатыўная гісторыя хрысьціянства, якая наўмысна выдасяца за праўду. Ці меў аўтар на гэта права?

ПА: Мастак мае права паказваць усё, пытаньне ў тым, як ён гэта зробіць. Я згодзен тут з Уайльдам, які кажа, што няма правільных і няправільных кніжак, а ёсьць кнігі цікавыя і нецікавыя.

Што да ілюзіі і альтэрнатыў-

АНАТОЛЬ КІЯШЧУК

най гісторыі хрысьціянства... Калі Браўн піша, што ў «Тайнай вчэрэ» Леанарда побач з Ісусам намалювана жанчына, то, паглядзеўшы на рэпрадукцыю карціны, як быццам заўважаеш гэта. Так што для вернікаў тут выпрабаваньне, але вера ёсьць вера — і ці здолее дэтэктыўная кніга Браўна яе пахіснуць? Браўн

кажа, што хацеў выклікаць дыскусію. Ён яе выклікаў.

Дарэчы, «Код да Вінчы» не адзіны бэстсэлер, які выклікаў пратэсты царквы. Дастаткова прыгадаць «Потэра» Джаан Роўлінг — гэтая дзіцячая кніга разоходзіцца мільённымі накладамі.

«НН»: Ці не зьяўляецца ў такім выпадку масавая культура антыхрысьціянскай?

ПА: Вы яшчэ скажыце, што беларуская літаратура, адпаведна, цнатлівая і выключна хрысьціянская, высокамаральная. Не. А Глёбусаў «Дамавікамэрон» з брутальнымі эратычнымі гульнямі, а творы аўтараў «12+1» — старыя «лімаўскія» крытыкі былі ў шоку: «Як? Такое пісаць?!» Што да масавай літаратуры, то гэта камэрцыя, і «Код да Вінчы» Браўна — пасьпяховы камэрцыйны прадукт.

«НН»: Ці ёсьць у беларускай літаратуры што-небудзь падобнае?

ПА: Караткевічаў раман «Хрыстос прыямліўся ў Гародні» — адмысловая альтэрнатыўная гісторыя з хрысьціянскімі кодамі. Але гэта глыбокі і насычаны сэнсамі твор.

«НН»: ...а сёньня, у сучаснай масавай літаратуры?

ПА: Беларуская мас-культура неразьвітая, літаратура застаецца замкнёнай і элітарнаю. Я бэстсэлераў не прадбачу.

«НН»: Чаму адбываецца выбух папулярнасьці падобных твораў? Якія струны ў душы сучаснага чалавека яны закранаюць?

ПА: Гэта туга сучаснага чалавека па Сярэднявеччы. Адсюль і ашаламляльны посьпех фэнтэзі. Адсюль і зьяўленьне такіх кніг, як «Код да Вінчы», «Гары Потэр». «Код да Вінчы» выкарыстоўвае хрысьціянскія коды, «Гары Потэр» — альхімічныя, для дзяцей. І нават амэрыканцы спрабуюць знайсці сваё Сярэднявечча.

Гутарыў Андрэй Расінскі

КАМЭНТАР ТЭОЛЯГА

Яшчэ пракол. Скруткі — чыста жыдоўскія дакумэнты, яны не зьмяшчаюць эвангельяў, у іх нават ня згадваецца Ісус. У любым выпадку, няма ніякіх доказаў, што які-небудзь з гнастычных дакумэнтаў быў запісаны раней за другую палову II ст.

Памылка №4: Ісус Хрыстос ніколі не казаў пра сваё боскае паходжаньне і яму ніколі не пакланяліся як Богу аж да Нікейскага сабору 325 г. н.э.

Гэта ўжо проста хлусьня. У Новым Запавеце Ісус называецца Богам (theos) сем разоў і некалькі разоў — Спадаром (у значэньні «Бог»). Агульнавядома, што тэксты Новага Запавету зьявіліся задоўга да Нікейскага сабору і адлюстроўваюць вяртаньні I ст.

Памылка №5: Хрысьціянства запазычыла сваё вярваньні ў язычніцкай рэлігіі, мітраізму. Мітраісты пакланяліся дахрысьціянскаму богу Мітру, называнаму Сын

Бога і Сьвятло сьвету, які нарадзіўся 25 сьнежня, памёр, быў пахаваны ў скале пад камянямі, а затым уваскрос праз тры дні.

Навукоўцы, якія вывучаюць мітраізм, запярэчаць Браўна па ўсіх пунктах. Нідзе Мітру не надаецца тытул Сына Бога і Сьвятла сьвету. Мабыць, Браўн прыдумаў гэтыя тытулы, бо яны добра гучаць. Мітра нарадзіўся 25 сьнежня, але гэта нічога не даказвае. У Новым Запавеце нідзе не пазначана, што менавіта ў гэты дзень нарадзіўся Хрыстос. Раньнія хрысьціянскія выбралі гэты дзень для сьвяткаваньня даты нараджэньня Хрыста наўмысна, каб проціпаставіць яго зімоваму паганскаму сьвяту Сатурналіі. Яны ніколі не настойвалі, што гаворка ідзе пра фактычную дату Ісусавага нараджэньня. Заява аб тым, што Мітра памёр і быў пахаваны ў скале, проста абсурдная. Навукоўцы адкажуць, што ў мітраізьме ўвогуле няма сьмерці Мітры, адпаведна, няма магільні ў скале і няма ўваскрэсьленьня.

Памылка №6: Ісус ажаніўся з Марыяй Магдалінай.

У Новым Запавеце нідзе ня згадваецца Ісусава жаніцьба, на яе няма нават намёку, таму Браўн карыстаецца гнастычным эвангельлем ад Піліпа. Галоўны пэрсанаж кнігі сьцьвярджае, што слова «таварыш», ужытае ў гэтым Эвангельлі, фактычна азначала «муж», бо ў арамейскай мове гэтыя словы маюць аднолькавы сэнс. Мне шкада Браўна: Піліпава эвангельле было напісана не на арамейскай мове, а на копцкай. Слова, ужытае ў Піліпа (koinonos), у копцкай абазначае «таварыш», але ніяк ня «муж».

Памылка №7. Хрысьціянства сьвяткавала яўрэйскі Шабат у суботу, але Канстантын зьмяніў дзень сьвята, каб яно супадала зь язычніцкім днём шанаваньня сонца.

Ізноў жа, Браўн проста ўводзіць чыта-

чоў у зман. Усе даступныя крыніцы сьведчаць аб тым, што хрысьціянскія сьвяткавалі нядзелю як Шабат задоўга да Канстантына. Браўн, магчыма, заблытаўся зь візытамі Паўлы ў сынагогу на Шабат, дзе той спрабаваў ладзіць казані для яўрэяў. Калі вы хочаце прапаведаваць яўрэям вучэньне Ісуса, дзе вы знойдзеце вялікі натоўп? Вядома ж, у сынагозе на Шабат. У любым разе, зь пісаньняў ясна, што хрысьціянскі Шабат адзначаецца ў першы дзень тыдня (Дзеянні 20:7, 1-е да Кар. 16:2).

У кнізе Браўна можна знайсці значна больш памылак, але ўжо названых дастаткова, каб паказаць: яго веды слабыя, яго тэорыі не грунтуюцца на фактах і, на мой погляд, яго намер заключаецца ў дыскрэдытацыі хрысьціянства шляхам прапаганды веры ў жаночае боства і язычніцтва, якое абапіраецца на ератычныя тэксты.

Джэніфэр Раст, рэлігійны партал contender_ministries.org

ІНФАРМАТАР

Вышэйшыя навучальныя ўстановы Беларусі

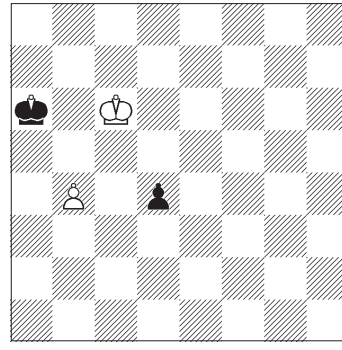
Table with 4 columns: Institution Name, Address, Phone Numbers, and Website/Notes. Includes entries for various universities and academies across Belarus.

КАІСА

Этуд, утвораны з нуля

Кампютарны век агаліў шахматы: фінальныя сюжэты накіравалі «тура і слон супраць туры», «фэрзь супраць двух сланоў» прааналізаваны на сто хадоў наперад. Дык ці ёсьць тады сюрпрызы ў эндшпілі «белы кароль зь пешкай супраць чорнага караля зь пешкай»? Ёсьць — даводзіць Яўген Дзьвізаў — кампазытар, чые этуды трапляюць у аргентынскія энцыклапедыі. Праўда, першая пазыцыя лёгка паддаецца рапэньню (гл. дыяграму).

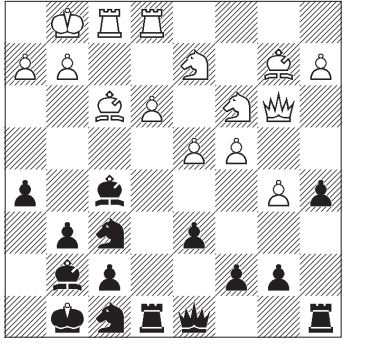
Але ж пры пешцы на h4 адступленьне каралём 1...Кра7? вядзе да паразы: 2. Крс7 h3 3. b6+ Кра6 4. b7 h2 5. b8Ф h1Ф 6. Фб6Х! Ураўноўвае гульню толькі 1...Кра5! 2. b6 h3 3. b7 h2 4. b8Ф h1Ф+!

Як бы вы згулялі? Я. Дзьвізаў, 2004. Да 50-годзьдзя А. Трусава. 1) Дыяграма — белыя пачынаюць і выйграюць; 2) п. d4 на f4 — чорныя робяць нічыю; 3) п. d4 на g4 — чорныя робяць нічыю; 4) п. d4 на h4 — чорныя робяць нічыю; 5) п. d4 на d5 — чорныя пачынаюць і робяць нічыю.

ПАРТЫЯ З ГРОСМАЙСТРАМ

Вось першы разьмен у партыі і адбыўся. Чорныя пабілі на f3 (14...e4:f3), белыя ўзялі пешку сланом (15. Се2:f3). Выбар у чорных невялікі: альбо чапляцца за пешку b7, альбо аддаць яе, актывізуючы затое... зрэшты, ня будзем забягаць наперад. Чакаем чытацкіх варыянтаў да панядзелка, 19:00 праз E-mail nn@promedia.by («Kaica») ў полі «Subject» альбо праз мабільную сувязь. SMS: 754-04-53.

З. Лыбін — чытачы «НН». Ход чорных.

ВАРТА ПАГЛЯДЗЕЦЬ

Пятніца, 22 красавіка

«Лад», 17.00 «Пайсьці і не вярнуцца». Беларусь, 1992, рэж. Мікалай Князеў. Ваенная кінааповесьць паводле аднайменнага твору Васіля Быкава. Не дакладная экранізацыя Васіля Быкава, але цікавая ўжо самім зваротам да ягонаў творчасьці. Актрыцы ў карціне зьмененыя. Актор Шуць, выканаўца ролі Антона, гаворыць пра свайго адмоўнага героя (які ў Быкава здраджвае свайму сумленьню): «Падабаецца, што можна паказаць, як пад узьдзеяннем пачуцьця гэта ў многім дрымучы чалавек становіцца лепшым, чысьцейшым» (?). Выканаўца ролі Зосі Нарэйкі — актрыса Юлія Высоцкая.

рэж. Абрам Роам. Любоўная драма паводле аднайменнага твору Аляксандра Купрына. Абрам Роам — адзін з самых геніяльных і недаацэненых рэжысэраў. Роам — выхаванец Вільні, чэкіст — і заклеймаваны саветамі фармаліст. Героі ягоных твораў жывуць у ілюзорным і пекным сьвеце клясыкі — і ўцякаюць у вытанчанае хараство. Фільм «Гранатавы бранзалет» пра непаздзеленае й трагічнае каханьне — дасканалы, шчымы й надзвычай прыгожы твор, зроблены з далікатным і тонкім псыхалогіямізм. Зьвярніце асабліваю ўвагу на мастацкае афармленьне, на культуру кадара — і на трагічнае выкарыстаньне клясычнай музыкі. Ролі выконваюць: Арыядна Шэнгелая, Ігар Озераў, Алег Басілашвілі, Уладзіслаў Стржэльчык.

Субота, 23 красавіка

АНТ, 21.00 «Блубэры». Францыя—Мэксыка—Вялікабрытанія—ЗША, рэж. Ян Коўнен. Містычны вэстэрн. Дзесяці на Дзікім Захадзе шэрыф Майкл Блубэры (Вэнсан Касэль, «Дабэрман»), «Барвовыя рэкі») ізноў сутыкаецца са старым ворагам (Майкл Мэдсан, «Шалёныя псы», «Забіць Біла») — і мусіць пакараць яго, каб аднавіць справядлівасьць. Але аднаўленьне гэтае адбываецца ў галюцынацыях: «Блубэры» — гэта псыхадэлічная вандроўка, замаскаваная пад вэстэрн. На экране б'е па вачох кліпавы мантаж дэталю, велічна лунае камэра над каньёнамі, агаломшваюць мэдыватэўнасьцю лічбавыя скаляпэндры й павукі. Кампютарная анімацыя ў карціне напоўніцу выкарыстоўвае досьвед трансю, наркатычных вандровак паводле Карласа Кастанэды і магічную выразнасьць фракцыйнага гэмэтрыі. Карціна — шаманская, гіпнатычная экранізацыя коміксаў пра містычнага каўбоя, якога прыдумаву ў 1960-я гады Жан Жыро, аўтар кібэрпанкаўскага «Трону».

СТВ, 23.15 «Інтакта». Гішпанія, 2001, рэж. Хуан Карляс Фрэснадыльё. Містычны трылер. Арт-хаўснае кіно пра небяспечныя гульні з фартунай. Ёсьць людзі, здольныя гуляць з накіраванасьцю, надаваць і красыці посьпехі ў іншых. У ролі галоўнага і схаванага гульца зь лёсам — Макс фон Сюдаў. Карціна прывечана шэрагам міжнародных прызоў.

Нядзеля, 24 красавіка АНТ, 14.40 «Зоркавая войны: новая надзея». ЗША, 1977, рэж. Джордж Лукас. Фантастыка, прыгодніцкі фільм. Першы фільм (аднак чацьвёрты эпізод) казачна-фантастычнага эпасу пра галактычныя войны, змаганьне з Імпэрыяй зла, прынцэсу Лею і Люка Скайуокера. Культывае фільм, трыюмф відовішча й постма-

дэрнізму. Саўндтрэк пра бязбацькавіча Скайуокера быў скрадзены для прапагандыскай стужкі пра Аляксандра Лукашэнка. БТ, 23.35 «Бясплодныя высілки каханьня». Вялікабрытанія—Канада, 1999, рэж. Кенэт Брана. Камэдыя паводле аднайменнай п'есы Ўільяма Шэкспіра. Дзеянне шэкспіраўскай камэдыі перанесена Кенэтам Бранам у каралеўства Навару, верасень 1939 году. Рэжысэр зрабіў рамантычна-камэдыйны рэтрамозыкл з клясычнай музыкой Джорджа Гершвіна, Кола Портэра, Ірвінга Бэрліна і Джэрэма Керна. За найлепшае выкарыстаньне музыкі карціна намінавалася на ўзнагароду амэрыканскіх гукарэжысэраў. Андрэй Расінскі

